



## **Beleving van boulevard en strand**

Onderzoek onder bewoners van Scheveningen  
Eindrapportage Stichting Boog 2008





## Inhoudsopgave

Hoofdstuk I: Samenvatting	5
Hoofdstuk II: Inleiding	7
Hoofdstuk III: Onderzoeksopzet	8
Hoofdstuk IV: Onderzoeksresultaten	14
Hoofdstuk V: Context: gemeentelijk beleid	22
Hoofdstuk VI: Suggestie voor verbeteringen uit het onderzoek	24
Hoofdstuk VII: Aanbevelingen	26
<b>Bijlagen:</b>	
1. Checklist diepte interviews bewoners	27
2. Vragenlijst enquête	28
3. Gebiedskaartje	32
4. Begeleidende brief enquête	33
5. Aankondiging Scheveningse Courant	34
6. Steekproefkader	35
7. Overzicht respons	36
8. Onderzoeksrapportage Steda	37





## Hoofdstuk I: Samenvatting

In opdracht van de gemeente heeft Stichting Boog in samenwerking met Steda research een breed onderzoek gehouden onder de bewoners van Scheveningen naar hun beleving van boulevard en strand. Aanleiding hiertoe waren signalen van bewoners over negatieve veranderingen in de sfeer rondom de boulevard.

In dit onderzoek willen we antwoord krijgen op de vraag:

*Hoe hebben Scheveningers het afgelopen jaar (2007) de boulevard ervaren?*

Door de onderzoeksmethode kunnen we de resultaten representatief voor de Scheveningse bewoners noemen.

Bewonersorganisaties van de Kuststrook, te weten Scheveningen Bad, Scheveningen Dorp, Havenkwartier en Duindorp zijn bij de voorbereidingen betrokken geweest. Voorafgaand aan de enquête is bij 24 bewoners een diepte interview afgenomen, wat als uitgangspunt voor de enquête en het uiteindelijke onderzoeksrapport diende.

We hebben ervaren dat de bewoners over het algemeen graag mee wilden doen aan het onderzoek. De veranderende omgeving en de verschillende plannen voor de kust spelen hierbij een rol. Bewoners willen graag hun mening geven over de boulevard en het strand en hebben een groot aantal suggesties en aanbevelingen gedaan. Hieruit blijkt dat de bewoners graag mee willen denken over de boulevard als plezierige leefomgeving.

De steekproefsgewijze huis-aan-huis enquête leverden een respons op van 26 %. Dat is inclusief de 200 interviews aan de deur.

Aan de start van het onderzoek lag mede ten grondslag een aantal negatieve signalen vanuit bewoners omtrent ervaren overlast door hangjongeren. Er werd aangegeven dat deze ervaren overlast een reden zou kunnen zijn voor het verminderd gebruik van de boulevard door bewoners van het stadsdeel Scheveningen. Er wordt een aantal keer door respondenten aangegeven dat zij overlast van hangjongeren ervaren. Op de vraag naar onveilige plekken en/of dagen scoort overlast door hangjongeren het hoogst, te weten bij 16% van de ondervraagden. De sfeer wordt door een grote meerderheid als goed of redelijk gewaardeerd en het gebruik lijkt weinig tot niet te veranderen. Uit de interviews met de verschillende professionals blijkt dat absoluut gezien, afgaande op overlastmeldingen en aangiffes, de boulevard als veilig gezien kan worden.

Uit het onderzoek blijkt verder dat bewoners in enige mate overlast ondervinden van de aanwezige horeca op de boulevard. Soms direct, in de zin van geluids- en stankoverlast en soms indirect, door bijvoorbeeld horecabezoekers die met de auto de wijk intrekken vanwege een tekort aan parkeerplekken of daar overlast veroorzaken met vervuiling en wildplassen. Horeca-ondernemers geven aan de andere kant aan dat zij weer overlast ondervinden van jongeren die zich provocerend gedragen, een aandachtspunt dat wordt gedeeld door bewoners van Scheveningen. Directe communicatie tussen bewoners en horecaondernemers lijkt weinig plaats te vinden. Klachten van bewoners komen indirect bij de ondernemers terecht door middel van de klachtenlijn, een middel dat door bewoners als traag en daarmee inefficiënt wordt ervaren. In het algemeen geven bewoners te kennen dat ze prettig wonen op Scheveningen. Dit geldt zowel voor mensen die er al lang (soms generaties) als kort wonen: 92 % geeft in de enquête aan dat het wonen goed tot uitstekend bevalt.

Overlastpunten:

- Bewoners ervaren de aanwezigheid van verschillende groepen jongeren die provocerend gedrag vertonen, als hinderlijk.
- Sinds het alcoholverbod op de Strandweg en het wandelgedeelte van de boulevard trekken jongeren naar het achterland. Bewoners ervaren daar hinder van lawaai, drank en afval.
- Bewoners ervaren overlast van stank- en geluid vanuit de horeca gelegenheden.
- De Gemeentelijke klachtenlijn voor geluidsoverlast functioneert in de praktijk te traag.
- Het beach stadion veroorzaakt tijdens evenementen overlast door harde muziek en luide omroepen. Bewoners vinden de volume hiervan veel te hard.
- Bezoekers rijden eindeloos rondjes in de auto door de buurt om een (gratis) parkeerplek te vinden. Voor bewoners betekent dit onnodige stank- en geluidsoverlast. Bezoekers van de boulevard raken geïrriteerd en worden soms agressief omdat zij niet snel een plekje kunnen vinden.
- Er is een gevaarlijke parkeersituatie bij het Zwarte Pad. Bezoekers zitten soms uren in de brandende zon in een fuik op een parkeerplaats te wachten.
- Bewoners, maar ook horecaondernemers, ervaren een gevoel van onveiligheid door een dreigende sfeer veroorzaakt door groepen jongeren die uitdagen en provoceren. De spanning die dit veroorzaakt levert irritaties op.
- Uitgaanspubliek loopt 's nachts door het gebied naar huis. De passanten plassen op straat, maken herrie en gooien rommel op straat.
- Bewoners vinden het winkel- en horeca aanbod te eenzijdig. De prijs-kwaliteitverhouding van de horeca is uit balans.
- Jongere bewoners geven aan dat het totale uitgaansleven op Scheveningen te duur is. Zij besteden er weinig.
- De schreeuwende reclameborden en overmatige verlichting heeft een negatieve invloed op de sfeer en belemmert veelal het mooie uitzicht op zee.
- Er is veel rommel en afval, een tekort aan prullenbakken.
- Bewoners vinden dat er te weinig wordt gehandhaafd door politie. Als voorbeelden noemen zij: overlast bij de trappen van Vitalizee, geluidsoverlast van autoradio's en muziek vanuit de horeca, wildplassen e.d.

Ondanks deze kritiekpunten, vindt toch de meerderheid van de bewoners de sfeer op de boulevard en het strand goed: 58% is positief en 30% vindt de sfeer redelijk.



## Hoofdstuk II: Inleiding

Een aantal bewoners heeft in 2007 op een bijeenkomst over het Stadsdeelplan signalen afgegeven over negatieve veranderingen in de sfeer rondom de boulevard. Met name ervaringen met overlast van groepen jongeren die daar rondhangen. Bewoners gaven aan dat zij hierdoor minder zin hebben om naar de boulevard te gaan. Een verslaggever van de Scheveningsche Courant schreef er een artikel over met de kop 'Onderzoek naar overlast boulevard'.

Dit was de directe aanleiding voor dit onderzoek. De gemeente wilde meer duidelijkheid hebben over wat de bewoners precies als overlast ervaren en in hoeverre dat het bezoek aan de ('hun') boulevard in de weg staat. Voor bewoners is vooral van belang dat zij hun mening kunnen geven over deze toenemende overlast en dat er wat met hun mening wordt gedaan.

Meer in het bijzonder kan het uitgangspunt van dit onderzoek als volgt worden omschreven:

Door het brede scala aan activiteiten en recreatiemogelijkheden trekt de boulevard verschillende groepen bezoekers: Scheveningers, andere Hagenaars, bewoners van dorpen en steden rondom Den Haag, toeristen uit binnen- en buitenland. De Scheveningse boulevard is dan ook van iedereen en dat wil men graag zo houden. Het is echter niet de bedoeling dat bewoners van Scheveningen de sfeer als onprettig ervaren of zich onveilig voelen en daardoor het idee hebben dat zij als groep worden buitengesloten van de boulevard. Deze groep moet zich weer 'thuis' voelen op de boulevard. Daarom is met dit onderzoek een proces in gang gezet, waarbij verschillende groepen van en over elkaar leren, mensen waar nodig op hun gedrag worden aangesproken en iedere boulevardbezoeker weet dat hij of zij niet het alleenrecht heeft op de boulevard, maar er wel welkom is.

Kortom: het onderzoek moet in algemene zin bijdragen aan het gevoel van bewoners dat klachten serieus worden genomen en dat dit leidt tot aanbevelingen voor relevante interventies en/of voor verder onderzoek. Dit onderzoek moet gezien worden als een eerste stap in dit proces. De gemeente hecht er waarde aan dat dit onderzoek samen met bewoners en niet over de bewoners wordt uitgevoerd.

Stichting Boog is als organisatie voor samenlevingsopbouw gespecialiseerd in dit soort processen. In opdracht van de Bestuursdienst van het stadsdeel Scheveningen heeft Boog daarom in 2008 het onderzoek uitgevoerd.



## Hoofdstuk III: Onderzoeksopzet

Door middel van dit onderzoek willen we antwoord krijgen op de vraag:

*Hoe hebben Scheveningers het afgelopen jaar (2007) de boulevard ervaren?*

Op voorhand zijn een aantal deelvragen benoemd, namelijk het verkrijgen van inzicht in:

- het 'boulevard-gebruik' van bewoners van Scheveningen: bezoekred(en) en frequentie
- ervaren (overlast-)problemen: aard en omvang

### Onderzoeksfasen

Het onderzoek is uitgevoerd in drie onderdelen: Inventariserende interviews met bewoners, huis-aan-huis enquête en interviews met beleidsmakers.

#### Fase 1

Inventariserende interviews met bewoners uit het Kuststrookgebied van Scheveningen, d.w.z. Scheveningen Bad, Scheveningen Dorp, Havenkwartier en Duindorp. Met mensen waarvan bekend is dat zij hun 'verhaal' kwijt willen over Scheveningen door een 'open gesprek' te voeren. De resultaten hiervan dienen als input voor de enquête voor een omvangrijk huis-aan-huis onderzoek.

#### Fase 2

Een steekproefsgewijs huis-aan-huis onderzoek vormt de kern van het onderzoek en bestaat uit twee delen:

- 200 interviews bij mensen thuis. Hierbij wordt aan de ene kant de vragenlijst afgenomen, aan de andere kant goed geluisterd naar punten die men in de periferie hiervan noemt, extra aanstipt, emotioneel van wordt e.d.
- 5000 van dezelfde vragenlijsten worden steekproefsgewijs verspreid over Scheveningen. Bewoners kunnen de ingevulde vragenlijsten retourneren.

#### Fase 3

Gesprekken met beleidsmakers. Aan de hand van de resultaten uit het bewonersonderzoek wordt gesproken over de problematiek en gaan we hier dieper op in.

### Betrokken partijen

- Projectleider en uitvoerder onderzoek; Boog
- Opdracht- en subsidiegever; Bestuursdienst stadsdeel Scheveningen
- Enquête en resultaatverwerking ervan; onderzoeksbureau Steda Research
- Begeleidingsgroep onderzoek bestaande uit; Bewonersorganisaties uit de Kuststrook; Bewonersvereniging Noordelijk Scheveningen (BNS), Stichting Wijkoverleg Scheveningen dorp (WOS), Bewonersorganisatie Havenkwartier en het Wijkberaad Duindorp,

## De uitvoering

### *Fase 0: vormgeving onderzoek*

Door Boog is een plan van aanpak geschreven dat besproken is met de opdrachtgever en met de bewonersbegeleidingsgroep.

Vanuit haar kennis en ervaring heeft de bewonersbegeleidingsgroep bij de opzet voor het onderzoek de volgende input geleverd:

- het belevingsonderzoek niet sec op de 'boulevard' te focussen maar op 'boulevard én strand'. De sfeer van de boulevard wordt voor een belangrijk deel bepaald door wat zich op het strand afspeelt en andersom. Of beter gezegd boulevard en strand zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.
- niet alleen veiligheid moet item in onderzoek zijn, ook leefbaarheid en vervuiling moeten aan de orde komen.
- de Kuststrook kun je onderverdelen in 'bad-dorp-haven-duin'. In al deze vier gebieden zijn de nodige verschillen te zien in ervaring en beleving. De gebieden moeten in het onderzoek uitgesplitst zijn.
- de seizoenen in het onderzoek te betrekken: de maanden mét de strandtenten zijn wezenlijk anders dan de maanden zonder de paviljoens.
- m.b.t. de grote 'evenementen' (beach stadion, red bull races, vuurwerkfestival e.d.) is het aan te bevelen om afzonderlijke vragen in het onderzoek op te nemen. En waar mogelijk ook onderscheid te maken tussen incidentele evenementen en reguliere activiteiten.
- onderscheid te maken tussen kuststrookbewoners en de bewoners die meer richting achterland wonen.
- verschillende typen overlast expliciet in het onderzoek te benoemen.

### *Fase 1: inventariserende interviews*

Boog heeft 24 inventariserende interviews afgenomen bij bewoners van Scheveningen Bad, Duindorp, Scheveningen Dorp en het Havenkwartier. De bewonersorganisaties, de gemeente en de wijkadviseurs van stichting Boog hebben hiervoor, vanuit hun netwerk, namen en adressen aangeleverd.



Bij de keuze voor de geïnterviewden is er naar gestreefd om een zo gevarieerd en representatief mogelijke groep mensen te vinden. Er zijn zowel mensen geïnterviewd die direct aan de boulevard wonen, alsook mensen die meer naar het 'achterland' wonen. Ook is er naar variëteit gekeken van mensen die er al heel lang wonen (soms al generaties lang) en nieuwkomers (mensen die er zo'n 4 á 5 jaar wonen). Zowel in de oudbouw als de nieuwbouw en de huur- en de koopwoningen. De meeste interviews zijn individueel afgenomen en een enkele keer met twee mensen tegelijk. Op een enkele uitzondering na, zijn de interviews bij de bewoners thuis afgenomen. In totaal zijn 13 mannen en 15 vrouwen geïnterviewd in de leeftijd tussen 14 en 80 jaar. De interviews zijn gehouden in de maand februari 2008.

Voor de interviews zijn geen vaste vragenlijsten gebruikt. Aan de hand van een checklist zijn open vragen aan bewoners gesteld om zoveel mogelijk informatie vanuit de bewoners te laten komen (als bijlage de checklist). De interviews duurden ruim een uur. De resultaten uit de interviews dienden als input voor de enquête van het huis-aan-huis onderzoek.

Wat zeker een vermelding waard is, is dat de interviewers van Boog zeer gastvrij zijn ontvangen. De bewoners gaven te kennen dat ze het met plezier deden en het resultaat was, naast de waardevolle informatie, ook een 24 tal mooie verhalen over het wonen, werken, winkelen en recreëren op Scheveningen.

Van de interviews zijn verslagen gemaakt en door de bewoners geaccordeerd.

### *Fase 2: huis-aan-huis enquête*

Op basis van de input van de bewonersbegeleidingsgroep en de resultaten uit de inventariserende interviews met bewoners heeft het onderzoeksbureau Steda Research samen met Boog een enquête opgesteld. Dat bleek niet eenvoudig omdat er veel verschillende aspecten qua bezoekmotieven, bezoekdagen, voorkeuren voor evenementen, zomer/winter, deelgebieden e.d. in detail achterhaald moesten worden. Tegelijkertijd mocht de enquête niet te groot worden, anders zou dat zeker van invloed zijn op de respons. De ervaring is dat 15 minuten voor een enquête aan de grens van het maximale zit.

De concept-enquête is beoordeeld door het Schevenings Managementteam (SMT), de stadsdeelwethouder dhr. Kool en door de bewonersbegeleidingsgroep. Dit bleek een uitvoerig proces waarin acht concepten voor de vragenlijst werden geproduceerd, een drietal bijeenkomsten



werden georganiseerd en een uitgebreid e-mailverkeer op gang kwam. Begin mei kon de vragenlijst en begeleidende brief worden vastgesteld en in 5200-voud worden gedrukt (als bijlage de vragenlijst, gebiedskaartje en begeleidende brief).

Voorafgaand aan het huis-aan-huis onderzoek, hebben we een artikel aan de Scheveningse Courant aangeboden. Dit artikel kreeg een plek op de voorpagina (als bijlage krantenbericht).

De enquête is als volgt uitgevoerd:

- Deel 1: het afnemen van 200 huis-aan-huis interviews.
- Deel 2: het verspreiden van 5000 enquêtes met antwoordenvolpette.

Steda Research heeft een steekproefkader gemaakt van heel Scheveningen met uitzondering van Duinoord en Zorgvliet. Reden voor deze keuze was dat deze twee wijken relatief ver van de kust af liggen. In de steekproef stonden de aantallen huishoudens genoemd voor zowel deel 1 alsook deel 2 (als bijlage steekproefkader).

### *Deel 1*

In de maanden mei en juni 2008 hebben de medewerkers van Boog exact 200 enquêtes bij bewoners afgenomen. Dankzij het krantenbericht waren veel bewoners op de hoogte van het onderzoek en wisten ze dat we kwamen. Mogelijk dat ook de mond-tot-mond reclame hierin een rol heeft gespeeld door de bewoners die bij de voorbereiding waren betrokken.

De klus bleek intensiever dan verwacht. We moesten uitvinden wat de beste tijdstippen waren. Per buurtje was dat heel verschillend. In de ene buurt maakten we rond etenstijd de meeste kans een bewoner thuis te treffen en in de andere buurt juist weer in de middag of op de zaterdag. Zo zijn we op allerlei verschillende dagen en tijdstippen de buurten in gegaan.

De bereidheid van bewoners om mee te doen aan de enquête bleek groot te zijn. Er speelt veel in Scheveningen en bewoners wilden er wel hun zegje over doen. De intensiviteit zat er vooral in dat we minder enquêtes per uur afnamen dan was ingeschat. De inschatting van 8 – 10 minuten bleek te ambitieus. Mensen wilden ook hun verhaal kwijt en die ruimte hebben we enigszins gegeven. We deden gemiddeld 30 minuten over een enquête. We verwachtten verder dat de enquêtes aan de deur afgenomen konden worden. In de praktijk was dat veelal niet haalbaar. Vooral oudere mensen nodigden ons uit om binnen te komen. Bewoners wilden echt hun verhaal kwijt over het snel veranderende Scheveningen en de overlastsituaties. Een derde 'vertragende factor' was het thuis treffen en de deelname. In werkelijkheid liepen we langs de deuren en na 15 of 20 minuten trof je iemand thuis die kon en wilde deelnemen. Wij schatten in dat ongeveer de helft van de mensen niet wilden deelnemen. De meeste bewoners gaven als reden aan: geen tijd of het komt ongelegen. In dit soort situaties gaven we een enveloppe af, zodat ze het konden terugsturen. Een veel kleiner deel gaf aan geen interesse te hebben. Redenen die genoemd werden: er wordt toch niets mee gedaan, er verandert toch niets, geen interesse, de gemeente doet wat ze wil.

### *Deel 2*

Scholieren hebben op basis van de eerder genoemde steekproef 5000 enquête- pakketten in de brievenbussen gedaan in Scheveningen. In het pakket zat: de enquête, een begeleidende brief, een kaartje met de deelgebieden van de kuststrook en een antwoordenvolpette. Bewoners konden dit terugsturen naar het onderzoeksbureau Steda Research.

Een bijkomend effect van de aankondiging in de Scheveningsche Courant was de telefonische belangstelling van bewoners uit heel Scheveningen. Ruim 20 bewoners namen met Boog contact op. Zij deden ieder hun verhaal over de ontwikkeling rond de boulevard en juichten het onderzoek toe. Zij hebben per post een enquête ontvangen.

### *Respons*

Van de 5200 enquêteformulieren (inclusief de huis-aan-huis afgenomen vragenlijsten) zijn er totaal 1371 ingevuld. Dat is een respons van 26 %. Dit is naar verwachting en valt niet te kenmerken als hoog, maar ook niet als laag (als bijlage overzicht van respons). De verdeling naar sekse is evenredig. Jongeren van 16 tot 29 jaar zijn licht ondervertegenwoordigd als respondent. Steda Research heeft hierop een correctie in de analyses toegepast. Verder valt op dat de respons in wijken dichterbij het strand/de boulevard iets hoger ligt dan in wijken die verder van het strand/de boulevard liggen. Niettemin zijn de marges daarvan gering en kunnen de resultaten als representatief worden beschouwd voor de beleving van de inwoners van het stadsdeel Scheveningen.

### *Onderzoeksrapport*

Steda Research heeft de gegevens van de 1371 formulieren verwerkt in een cijfermatig onderzoeksrapport (als bijlage onderzoeksrapportage Steda d.d. 7 juli 2008). Dit rapport is besproken met de gemeente en met de bewonersbegeleidingsgroep. Correcties en aanvullingen zijn verwerkt door Steda.

### *Fase 3: Interviews professionals*

In deze derde fase van het onderzoek zijn medewerkers, overwegend beleidsmakers, van zes professionele organisaties geïnterviewd. Het onderzoeksrapport lag aan de gesprekken ten grondslag. Er is doorgevraagd op de problematiek die speelt op de boulevard en het strand en er zijn suggesties gedaan voor aanbevelingen.

De interviews zijn afgenomen met:

- Peter van Ockenburg, Politie bureau Nieuwe Parklaan en coördinator strandteam.
- Cor Teeuwisse, coördinator strand, Bestuursdienst stadsdeel Scheveningen.
- Herman Stemfoort, Bestuursdienst afdeling Openbare Orde en Veiligheid.
- Karel Walther, Politie afdeling Bijzondere Wetten.
- Paul van Min, Bestuursdienst, projectleider Keurmerk Veilig Ondernemen.
- Ray van Bossé en Deborah Cameron van het Stedelijk Mobiel Jongeren Team.



De gesprekken zijn gevoerd in september en oktober 2008. Hiervan zijn verslagen gemaakt, gecorrigeerd en geaccordeerd door de geïnterviewden.

De uitvoering was in handen van Boog.

## Hoofdstuk IV: Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk leest u per thema de uitkomsten van het totale onderzoek.

### Wonen

In de inventariserende gesprekken met bewoners gaf bijna iedereen aan heel prettig te wonen op Scheveningen. Men bezoekt de boulevard en het strand graag en de combinatie natuur en vermaak ervaart men als een goede afwisseling. Vooral de mensen die dicht aan zee wonen geven aan dat ze van het prachtige uitzicht op zee genieten. Over het algemeen waardeert men de afwisseling tussen drukte (hoogseizoen) en rust (winterseizoen) als prettig. Een vrouw van middelbare leeftijd die haar hele leven op Scheveningen woont verwoordde het zo:

*“Het is prettig wonen omdat er alles is. We wonen in het dorp, we zitten dicht bij de natuur, de duinen, het bos en het strand en we hebben de voorzieningen van de stad. Ik ben een mens van de zee, ik woon hier prettig en wil beslist niet weg!”*

In het onderzoeksrapport van Steda wordt bevestigd dat veruit de meesten bewoners (92 %) het wonen goed tot uitstekend bevalt.

### Bezoeken boulevard en strand

De geïnterviewden gaven ons te kennen dat zij erg graag en dikwijls op de boulevard komen. De redenen zijn verschillend: om naar het werk te gaan, te wandelen, in de winter met de hond te wandelen, in de zomer mensen te kijken of een terrasje te pakken. Veel mensen genieten van de kust, de zee, de duinen en het strand, maar vinden het in de zomer te druk. In top-zomerweekenden mijden de meeste bewoners de boulevard en het strand, omdat het dan overvol is. Er was een verschil in boulevardbezoek bij mensen die al heel lang op Scheveningen wonen en degenen die er een aantal jaren wonen. Van de eerste categorie mensen zijn er veel die nu minder naar de boulevard gaan dan een aantal jaren geleden. Een echtpaar verwoordde het zo:

*“Bij mooi weer, wanneer het toerisme op gang komt, dan is het minder aantrekkelijk om in de middag of de avond naar de kust te gaan. Het is er druk en er hangt onaangenaam publiek rond”.*



Uit het onderzoek van Steda komen de volgende gegevens naar voren: van alle inwoners van het stadsdeel bezoekt 14% de boulevard/het strand dagelijks in het (zomer)seizoen. Buiten het seizoen is de groep die er dagelijks heen gaat nagenoeg even groot, maar gemiddeld gezien ligt de bezoekfrequentie dan wel iets lager. Ter vergelijking: gedurende het seizoen bezoekt 67% de boulevard minimaal eens per week, buiten het seizoen gebeurt dit door 57%. Het percentage dat de boulevard dagelijks bezoekt is hoger (veelal meer dan 20%) in de traditionele Scheveningse buurten. Dit hangt samen met de woonafstand tot de boulevard, want hoe dichterbij men woont, des te vaker men er dagelijks naartoe gaat. Ter illustratie: van de mensen die op minder dan 100 meter wonen, bezoekt één derde de boulevard elke dag.

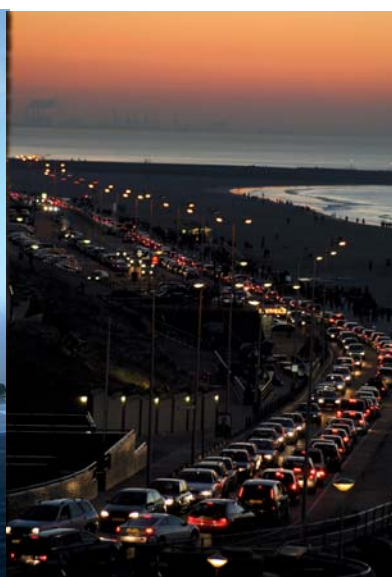
De meest genoemde reden om de boulevard/het strand regelmatig te bezoeken is wandelen, zowel bij mooi weer, als bij slechter weer. Ruim 30 % noemt daarnaast het vuurwerkevenement. Bijna 1/3 deel van de respondenten noemt strandbezoek op topzomerse dagen, waaronder respondenten tot 49 jaar meer vertegenwoordigd zijn dan oudere deelnemers.

De voorkeur heeft het gedeelte van het Havenhoofd tot de Keizerstraat. Het blijkt dat bewoners uit wijken, die verder van de Haven en Keizerstraat liggen, meer dan gemiddeld het deel van Pier naar Carlton-hotel, ofwel geen voorkeur, noemen gedurende het zomerseizoen.

Bij voorkeur gaan Scheveningers op rustige momenten naar de boulevard/het strand toe. Ondanks dat een groot gedeelte van de respondenten geen voorkeursdag aangeeft, valt op te merken dat 's zomers 31 % en buiten het seizoen 24%, liever buiten de avonden en het weekend naar de boulevard/strand gaat.

Situaties waarbij men zich onveilig voelt dan wel zich geprovoceerd voelt door het gedrag van (veelal) allochtone hangjongeren, wordt in de enquête het meest genoemd om de boulevard/het strand in mindere mate te bezoeken (16% van de geënquêteerden).

Conform de uitslag van de enquête werden tijdens de diepte interviews met bewoners vooral de problemen rond verkeer en parkeren evenals stank- en geluidsoverlast als grootste ergernis genoemd.



### Overlastpunten

In de enquête konden de bewoners 18 deelaspecten van de boulevard/het strand beoordelen op een schaal van goed-matig-slecht, voor zowel het zomerseizoen als daarbuiten. Hieruit blijkt ten eerste een fors verschil tussen beide perioden in het jaar, namelijk dat men buiten het zomerseizoen positiever is. Dit geldt althans voor nagenoeg alle deelaspecten. Buiten het seizoen worden enkele aspecten door een grote meerderheid (minimaal 75%) van de inwoners als goed beoordeeld. Dit betreft de volgende deelaspecten: bereikbaarheid per OV en via de opgangen, veilig wandelen, veiligheid overdag algemeen en rustig in termen van geen geluidsoverlast van Horeca.

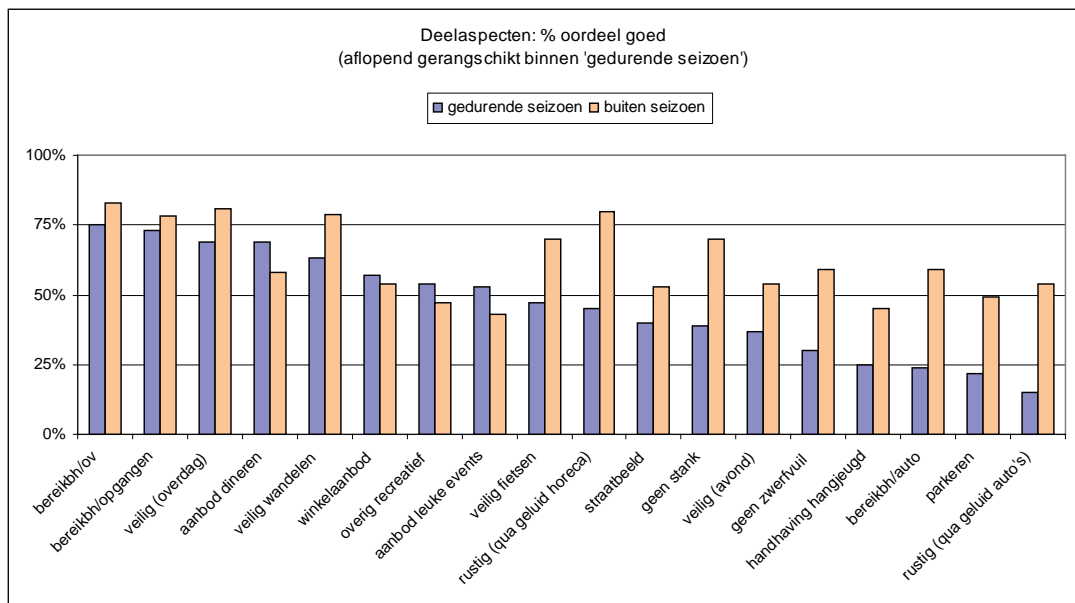
In beide seizoenen wordt een aanzienlijk aantal aspecten door hooguit 50% van de bewoners goed beoordeeld. Dit zijn (in aflopende volgorde):

Gedurende seizoenen:

1. Geluidsoverlast van auto's
2. Parkeren en autobereikbaarheid
3. Handhaven overlastgevende jeugd
4. Zwerfvuil
5. Veiligheid avonduren
6. Stankoverlast
7. Straatbeeld algemeen
8. Geluidsoverlast Horeca
9. Veilig fietsen

Buiten het seizoen:

1. Aanbod leuke evenementen
2. Handhaven overlastgevende jeugd
3. Overig recreatief aanbod
4. Parkeren



Er zijn geen opvallende verschillen tussen mannen en vrouwen in de beoordeling. Jongeren tot 29 jaar ervaren minder vaak dan anderen hinder van geluid van Horeca en beoordelen het aanbod evenementen positiever dan ouderen, vooral 70-plussers (65% vs. 42%).

Hieronder worden per thema aangegeven wat Scheveningse bewoners als overlast ervaren. We hebben de onderwerpen daarbij in aflopende volgorde gerangschikt, de als meest problematisch ervaren punten eerst, en daarna de steeds minder problematisch ervaren zaken.

## 1. Stank- en geluidsoverlast

Sinds het alcoholverbod op de Strandweg en het wandelgedeelte van de boulevard trekken veel (veelal jonge) bezoekers naar het achterland. Bewoners ondervinden daar overlast van lawaai en afval van lege blikjes en flesjes. Ook werd regelmatig aangegeven dat er wild geplast wordt en dat dit de nodige stank tot gevolg heeft.

Bewoners die direct aan de boulevard wonen, met name in Scheveningen Bad, hebben veel last van stank- en geluidsoverlast veroorzaakt door de Horeca.

De afvoeren van de keukens zijn niet altijd goed geïnstalleerd. Soms gaat het om een pijpje naar buiten waar een enorme stank uitkomt. Richting de Pier is dat het ergst.

De strandtenthouders en horecagelegenheden op de boulevard bieden tegen elkaar op met de muziek. Dat staat volgens de bewoners veel te hard. Zoals een bewoner het verwoordde:

*“Het prettigste is het op de stukken waar geen strandtenten zijn. Er zijn er te veel, het is een hele muur. Door de harde muziek ontstaat er een kermisachtige indruk. Niet bepaald de sfeer die ik ambieer”.*

Er is een klachtenlijn voor geluidsoverlast. De procedure van de klachtenlijn werkt volgens de bewoners traag en daardoor niet effectief.

Het beach stadion veroorzaakt tijdens evenementen overlast door harde muziek en de luide omroepen. Dit gebeurt zowel overdag alsook in de avonden. Bewoners hebben hier last van.

## 2. Verkeers- en parkeeroverlast

Tijdens de interviews kwam hierover het volgende naar voren. Er is een beperkte parkeergelegenheid aan de boulevard. Omdat dit betaald is en voor beperkte duur, rijden mensen eindeloos rondjes om een parkeerplek te vinden. Bewoners uit Scheveningen Dorp merkten op:

*“Boulevardbezoekers rijden rondjes in onze wijk om een gratis plekje te vinden. Het staat dan zo vol dat de hulpdiensten er niet meer door kunnen.”*



Omdat mensen heel lang moeten rijden om een parkeerplek te vinden, raken ze geïrriteerd, is de sfeer gespannen en is soms sprake van agressie.

Er is in het algemeen veel autoverkeer naar de boulevard. Op top-zomerse dagen is het in de weekends zo druk dat er op alle toegangswegen tot aan de binnenstad sprake is van filevorming. Bewoners zitten dan de hele dag in de stank van uitlaatgassen en het geluid van draaiende motoren. Enkele bewoners gaven aan dat zij erover twijfelen of de vrijkomende gassen op hoogtij dagen nog binnen de grenzen van het toelaatbare vallen.

Een bewoonster gaf aan dat er een gevaarlijke parkeersituatie is bij het Zwarte Pad. Auto's die eenmaal de richting van de parkeer slagboom zijn ingereden, kunnen er niet meer uit en staan soms uren in de brandende zon te wachten op een parkeerplaats.

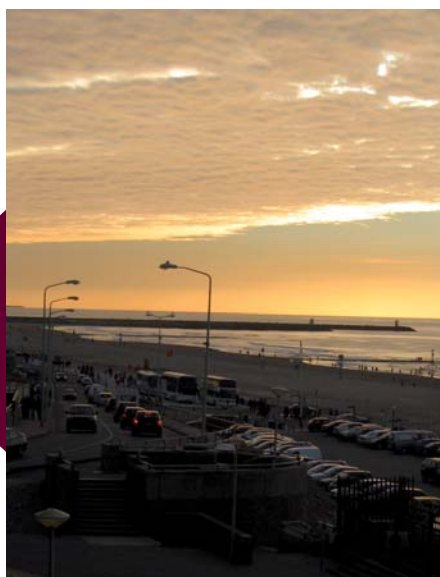
### 3. Groepen hangjongeren

Over de hele breedte van het onderzoek, zowel het vooronderzoek, als de enquête alsook in de gesprekken met de professionals kwam naar voren dat er overlast wordt ondervonden van verschillende groepen jongeren die zich over de lengte van de hele Kuststrook ophouden. Van het havenhoofd tot en met Scheveningen Bad. Het zijn verschillende groepen jongeren op diverse plekken. Zo kun je bij de Pier over het algemeen Surinaamse, Afrikaanse en Antilliaanse jongeren treffen, tussen de tramlus en de Pier worden meestal jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst gesignaleerd, bij de haven is meestal Hindoestaanse en de lokale jeugd te zien. De drukste punten zijn vooral de Palace Promenade en Sealife. Hier zijn veel jongeren die met openbaar vervoer komen. Op de parkeerplaats bij de vuurtoren staat regelmatig een groep jongeren die hun 'gepimpte' auto's showen. Op de boulevard wordt gevoetbald. De boulevard is smal en bij mooi weer is het er enorm druk. Het voetballen wordt door veel bewoners als hinderlijk ervaren en het soms een provocerend effect heeft.

Een medewerker van het Stedelijk Mobiel Jongeren Team (SMJT) verwoordt het als volgt:

*"De jongeren willen zien en gezien worden. Jongens dagen de meisjes uit en andersom, zij vertonen daarbij stoer gedrag".*

Bewoners echter ervaren dit veelal als hinderlijk. Een groep jongeren parkeren hun auto's bij de haven, hebben de muziek hard aan en de portieren en de ramen open. Dat geeft overlast. Anderen rijden 'stapvoets' met auto's over de boulevard met harde muziek aan en de deuren en ramen open (met name in het hoogseizoen).



Er is een boem-boem regeling van kracht. Een gemeentelijke maatregel dat harde muziek uit auto's of elders op de boulevard verbiedt. Bij hinder kan de politie in het kader van die regeling direct optreden.

Een deel van de bewoners geeft aan dat deze overlast sinds de regeling wel iets is verminderd. Zij vinden dit echter niet voldoende en ervaren daar nog overlast van.

#### 4. Veiligheidsbeleving

Als belangrijk punt geven bewoners aan dat een deel van hen zich minder veilig voelt op de boulevard. Men noemt het een dreigende, uitlokkende sfeer. In zuidelijke richting ondervindt men dat sterker dan bij het Bad gedeelte. Zij geven aan dat dit te maken heeft met groepen jongeren die rondlopen en -hangen. Door bijvoorbeeld op de boulevard te voetballen vallen de jongeren passanten lastig en dat levert irritaties op. Bij doorvragen blijkt het vooral te gaan om een sfeer van dreiging dat mede wordt bepaald door vertoning van groepsgedrag.

Het gevoel van onveiligheid is er zeker en een aantal bewoners geeft aan hierdoor 's avonds minder de boulevard te bezoeken dan voorheen.

De gemeente en de politie geven in de interviews aan dat er een onderscheid is tussen beleving van (on)veiligheid en de daadwerkelijke gebeurtenissen. En de vraag hoe je deze belevingen van mensen kunt beïnvloeden is interessant.

Tegelijkertijd geven de professionals van Politie en Bestuursdienst aan dat ook de horecaondernemers zich soms niet veilig voelen. Bij de ondernemers speelt een gevoel van onveiligheid en er is ook daadwerkelijk overlast van groepen jongeren bij de Horeca. Zij dagen de uitbater uit door met groepen op de terrassen te zitten zonder te bestellen ofwel zonder te betalen weg te gaan. In een groep gedragen zij zich luidruchtig, wat voor andere horecabezoekers weer onplezierig kan zijn. Projectleider Keurmerk Veilig Ondernemen zegt het volgende:

*“De daadwerkelijke aangiften bij de politie vallen, gezien de grote bezoekers-aantallen mee. Maar dat kan ook een andere oorzaak hebben. Bijvoorbeeld dat mensen geen aangifte durven doen i.v.m. angst voor represailles”.*



#### 5. Hinder van uitgaanspubliek

Het uitgaanspubliek zorgt voor overlast in de nacht als zij naar huis gaan. De overlast wordt door bewoners ondervonden bij het Rederserf, de Scheveningseslag, de Zwolsestraat en de Harstenhoekstraat. De passanten plassen op straat, maken herrie en gooien rommel op straat. Bewoners worden uit hun nachtrust gehouden.

#### 6. Sfeer en aanzicht

Bewoners en professionals hebben opmerkingen over het aanzicht en de sfeer van de boulevard. Men stoort zich aan het eenzijdige winkel- en horeca aanbod. De prijs/kwaliteitverhouding van het aanbod van de horeca is uit balans. Dit weerhoudt een deel van de bewoners om op Scheveningen uit eten te gaan. Wanneer dit aanbod verbetert, is men zeker bereid om in de buurt uit te gaan. Verder geven Scheveningse jongeren aan dat zij het totale uitgaansleven op Scheveningen veel te duur vinden. Zij maken zelf nauwelijks gebruik van het aanbod.

Veel opmerkingen gingen over de schreeuwende reclameborden en overmatige verlichting.

*“Het heeft een negatieve invloed op de sfeer en belemmert veelal het mooie uitzicht op zee.”*

Men ergert zich aan de verloederende aanzicht en hier en daar de desolate aanblik van de boulevard. Er zijn verzakkingen in de straat, sommige delen zijn grijs, overal ligt kauwgom, het is roestig en vuil.

Een meneer geeft als voorbeeld het beschadigde dak van Sealife. Dit is al eerder bij de eigenaar van Sealife aangekaart. Toeristen kunnen dat van beneden af niet zien en mogelijk is dat de reden waarom herstel geen prioriteit heeft. Maar de flatbewoners kijken er wel op uit, aldus deze bewoner.

Achter Sealife en bij de trappen van Vitalizee staan vaak groepjes jongeren. De onoverzichtelijk hoekjes maken het voor hen aantrekkelijk. Ze kunnen daar samenkomen zonder veel gezien te worden. Bewoners geven aan dat daar veel op straat wordt geplast.

#### 7. Vervuiling

Waar zoveel mensen komen recreëren, waar zoveel aanbod van eten en drinken is, wordt natuurlijk ook veel afval geproduceerd. Bewoners benadrukken dat de gemeentelijke diensten over het algemeen goed schoonmaken en opruimen. Toch is er nog veel rommel vanwege een tekort aan prullenbakken. De prullenbakken zijn meestal overvol, zodat het afval er naast ligt.

#### 8. Handhaving en toezicht

Bewoners geven in de interviews te kennen dat er wel regels en wetten zijn, maar zij vinden de handhaving onvoldoende. Zij geven een eenduidig signaal af om meer handhaving op het gebied van verkeersregels, parkeren, geluid- en stankoverlast.

De politie van de afdeling Bijzondere Wetten geeft aan dat er 2 tot 3 jaar geleden drie maatregelen zijn getroffen om de overlast te kunnen terugdringen. Deze maatregelen zijn genomen als

gevolg van de klachten van bewoners uit het Havengebied en Scheveningen Dorp. Het gaat om muzikregeling voor horecagelegenheden, een alcoholverbod op straat en de boem-boem-regeling.

Er is door de ondernemers een SUS-team ingesteld. Zij bemiddelen bij overlast/ruzie tussen bezoekers en ondernemers en werken in nauwe samenwerking met de politie en opereren in het gebied tussen de Scheveningseslag en het Carlton Hotel.

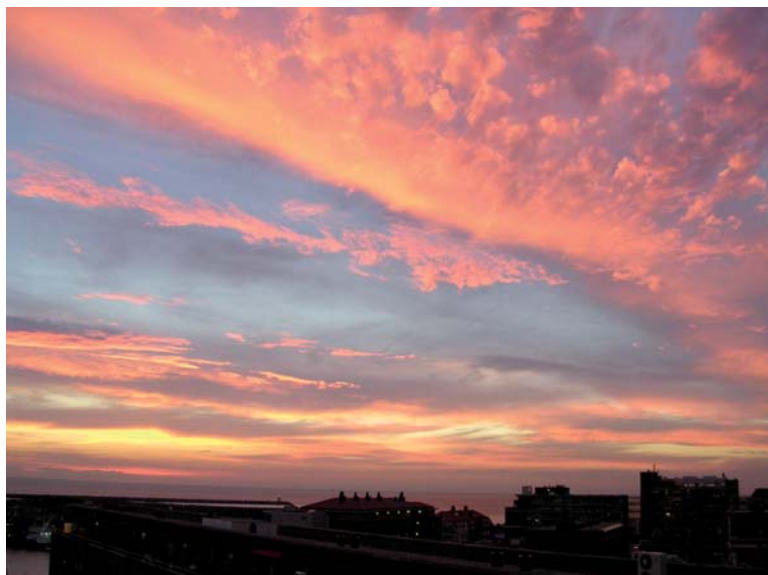
Daarnaast is er het SMJT. Dit zijn outreachende jongerenwerkers die jonge bezoekers aanspreken op hun gedrag en hen ook van advies voorzien. Als blijkt dat jongeren tegen problemen aanlopen worden zij uitgenodigd voor een gesprek om samen naar oplossingen te kijken.

### Beoordeling sfeer

Zoals hierboven omschreven ervaren bewoners van Scheveningen overlast van geluid en stank, de hoge verkeersdruk, hindergevende jongeren e.d. Ondanks deze kritiek komt in het onderzoeksrapport van Steda naar voren dat een meerderheid van de inwoners de sfeer op de boulevard en het strand goed vindt: 58 % is positief en 30% vindt de sfeer redelijk.

Een gepensioneerde mannelijke bewoner verwoordde het zo:

*“Op de boulevard is altijd iets te beleven, er zijn altijd mensen en evenementen. Het is gezellig om te zien hoe groepen mensen flaneren over de boulevard en picknicken op het strand. Dat hoort bij verschillende culturen. Dat zie je in veel landen zo. Ik ervaar dat niet als overlast. Het is leven en laten leven.”*



## Hoofdstuk V: Context: gemeentelijk beleid

Dit bewonersonderzoek is uitgevoerd gelijktijdig met een aantal grootschalige gemeentelijke ontwikkelingen rond de boulevard en het strand. Om tot een goed overzicht te komen van wat de gemeente kan doen en al heeft gedaan om de beleving van de Boulevard (nog) verder te verbeteren hebben wij bekeken wat al vast ligt in het huidige beleid van de gemeente.

Die ontwikkelingen en besluiten zijn opgenomen in de Structuurvisie Den Haag 2020, het plan voor de nieuwe boulevard van Manuel de Solà-Morales, het Bestemmingsplan Strand en de Nota Strandbeleid.

De gemeenteraad heeft in 2005 de structuurvisie 2020, Wereldstad aan Zee, vastgesteld. Hierin schrijft de gemeente: 'Scheveningen moet dé badplaats van Noordwest-Europa worden, een badplaats met internationale allure, die vier seizoenen per jaar aantrekkelijk is voor bewoners en bezoekers, met Bad en Haven als zwaartepunten en Dorp als kleinschaliger en rustiger gebied daartussen. Het moet binnen de stedelijke context uitgroeien tot het tweede bruisende centrum van Den Haag.'

Belangrijke ontwikkeling voor de boulevard is het plan van architect de Solà-Morales voor een vernieuwde boulevard.

Volgens de gemeentelijke planning wordt eind 2009 begonnen aan de uitvoering van een vernieuwde boulevard tussen de Scheveningse slag en Noordelijk Havenhoofd. Aanleiding is enerzijds de noodzakelijke vernieuwing van de boulevard als integrale oplossing voor de kwaliteit van de openbare ruimte en anderszins moet het gaan beschermen tegen de stijgende zeespiegel.

In deze gemeentelijke ontwikkelingen wordt in hoofdlijnen aangegeven welke voorgestelde oplossingen door de gemeente zijn genoemd. Wat betreft grote thema's als verkeer en parkeren, die ook door bewoners veel genoemd zijn in dit boulevardonderzoek, is het gemeentelijk beleid in een ver gevorderd stadium of al vastgelegd.



In het plan De Solà-Morales wordt voorgesteld:

- een weg met eenrichtingverkeer te maken van de Scheveningseslag tot de kruising van de Vissershavenweg en een weg op de plek van de bestaande strandweg, vanuit de kruising met de Vissershavenweg richting haven. Beide wegen hebben als hoofdfunctie de toegang tot de parkeerplaatsen die langs de wegen zelf zijn geordend;
- een breed fietspad te maken dat parallel loopt aan de eenrichtingsweg. Dit fietspad kan in noodgevallen ook door hulpdiensten worden gebruikt;
- twee parkeerzones te maken; één langs de weg tussen de keerlus van tramlijn 11 en de Vissershavenweg. De tweede zone ligt tussen de Vissershavenweg en de haven;
- de Keizerstraat een betere verbinding te geven tussen dorp en strand, door middel van een flauwe helling en eindigt dan niet meer tegen de zee-muur op de Kalhuisplaats;
- de strandpaviljoens een plek in clusters in de boulevard te geven;
- ook worden veranderingen voorgesteld voor de inrichting van de openbare ruimte, wat betreft de bestrating, de verlichting en zitbanken.

Met het plan De Solà-Morales wordt een kwaliteitsslag beoogd. Dit zal ook van invloed zijn op het eenzijdige aanbod van winkels en de 'patatcultuur'.

Verder zijn drie jaar geleden gemeentelijke maatregelen genomen die van invloed zijn op de beleving van de boulevard:

- Muziekregeling in het algemeen. Horecagelegenheden mogen geen geluidsoverlast bezorgen aan bewoners.
- Een alcoholverbod op straat. D.w.z. geen geopende blikjes en flesjes alcoholhoudende drank op de Strandweg en het wandelgedeelte van de boulevard.
- De boem - boem regeling. Harde muziek uit auto's of elders op de boulevard is verboden. Als mensen hier duidelijk waarneembaar hinder van ondervinden kan de politie in het kader van deze regeling direct optreden.

De gemeente heeft verder een klachtenlijn ingesteld voor geluidsoverlast. Deze is 24 uur per dag beschikbaar. Naar aanleiding van een klacht komt iemand de geluidsoverlast meten. Na de eerste meting kan er meteen een boete worden gegeven. Bewoners ervaren echter dat de klachtenlijn traag functioneert. Als beller krijg je een bandje. Je kunt dan een naam en telefoonnummer inspreken. Dat is een drempel, want niet iedereen doet dat. Als je een boodschap achterlaat wordt je teruggebeld en komt er iemand meten bij de woning. Het kan enige tijd duren voordat de geluidsmeter komt. Vervolgens moeten er gedurende een uur meerdere metingen worden uitgevoerd. Het kan dan voorkomen dat de geluidsoverlast er niet meer is.

## Hoofdstuk VI: Suggestie voor verbeteringen uit het onderzoek

Tijdens de interviews, zowel met bewoners alsook met de professionals, kwamen veel suggesties en aanbevelingen voor verbeteringen naar voren. Hieronder vermelden wij al deze suggesties en aanbevelingen.

- Meer handhaving op regels en maatregelen is noodzakelijk.
- Er zou flexibeler ingespeeld moeten worden op het strandseizoen, met name 'bij mooi weer'. Dat kan door middel van een draaiboek en flexibele roosters voor professionals. Dit flexibele rooster kan buiten het officiële seizoen gebruikt worden voor dagen met mooi weer. Extra vuilnisbakken, de reddingsbrigade, kinderopvang, politie, SMJT, SUS, en dergelijke.
- Meer (camera)toezicht met name op minder overzichtelijke plekken ter voorkoming van wildplassen en overlast van groepen.
- Daarnaast zou meer toezicht moeten komen door bijvoorbeeld het SMJT, die jongeren aanspreekt op hun gedrag en jongeren betreft bij de surveillance.
- Na de schoolvakantie bezoeken veel jongeren massaal de boulevard. Het zou goed zijn om op zo'n moment iets voor de jongeren te organiseren.
- Er is behoefte aan meer (grotere?) prullenbakken tevens toegespitst op het afvalprobleem op top-zomerse dagen.
- Er is grote behoefte aan openbare toiletten die het hele jaar door beschikbaar zijn. Voor mannen, vrouwen, kinderen, gehandicapten en voor het verschonen van baby's. De voorzieningen dienen 'gastvrij' te zijn voor bezoekers en geïntegreerd te worden in de nieuw te bouwen kiosken op de boulevard.
- Er zou kritisch naar de procedure van de geluidslijn gekeken moeten worden, met als doel deze laagdrempeliger en sneller te maken.



- Het deel van de boulevard tussen de Scheveningse Slag en het Carlton Beach hotel, zou op een hoger niveau schoongemaakt dienen te worden. Hierdoor wordt het ook op dit deel van de boulevard prettiger om te verblijven. Met de achterliggende gedachte: 'schoon, heel en veilig' kan dit ook van invloed zijn op de vergroting van een veiligheidsgevoel.
- Om bezoekers te stimuleren met het openbaar vervoer naar Scheveningen te komen is het wenselijk dat men gebruik maakt van P&R-parkeervoorzieningen buiten Scheveningen.

## Hoofdstuk VII: Aanbevelingen

Boog is een organisatie voor opbouwwerk. Wij zijn er voor om bewoners te bereiken en in beweging te brengen. Wij slaan bruggen tussen bevolkingsgroepen en tussen bewoners en instanties.

Met dit onderzoek is een eerste stap om bewoners te bereiken op een geslaagde manier gezet. Het blijft belangrijk om hier een goed gevolg aan te geven, zodat bewoners zich daadwerkelijk gehoord blijven voelen en duurzaam betrokken raken bij de boulevard en het strand. Naar aanleiding van de samenvatting zoals beschreven in hoofdstuk I doet Boog de volgende aanbevelingen om dit doel, duurzame betrokkenheid van de bewoners van Scheveningen bij de boulevard en het strand, te bereiken:

1. Bewoners en professionals hebben concrete verbeterpunten aangedragen (zie hoofdstuk VI). De aanbeveling aan het stadsdeel Scheveningen is om aan te geven hoeverre deze verbeterpunten kunnen worden opgepakt en uitgevoerd en dit te communiceren met de begeleidingsgroep en bewonersorganisaties.

2. De veiligheidsbeleving van de boulevard en het strand door een deel van de bewoners verschilt met de absolute veiligheid. Met name de aanwezigheid van grote groepen jongeren wordt als bedreigend ervaren, terwijl er anderzijds nauwelijks sprake is van meldingen. Daar tegenover staat dat burgers een gevoel van onveiligheid kunnen ervaren, zonder dat er aanleiding is om dit direct bij politie te melden.

Aanbevolen wordt dat het Stadsdeel Scheveningen tezamen met de partners als politie en jongerenwerk maatregelen neemt om het veiligheidsgevoel van bewoners en bezoekers te vergroten. In samenwerking met de verschillende partijen daarvoor een actieplan te ontwikkelen.



## Bijlage 1

### Checklist voor 20 open gesprekken met betrokken bewoners

1. Woont u aan de kust of in het 'achterland'? Hoe vindt u het om hier te wonen?
2. Bezoekt u de boulevard? Hoe vaak? In welk seizoen? Met welk doel? (recreatie, uitwaaien, strand, hond uitlaten.....)
3. Hoe zijn uw ervaringen? (Zowel boulevard alsook strand. Regulier c.q. 'evenementen'.) Als er sprake is van overlast: soort overlast.
4. Hoe vindt u de sfeer op de boulevard?
5. Is er een verschil tussen uw beleving van de boulevard de afgelopen tijd en bijvoorbeeld een jaar geleden?
6. Wat maakt de boulevard voor u wel of juist niet aantrekkelijk?
7. Zijn er bepaalde dingen (attracties, typen horeca of wat ook) denkbaar, waardoor u vaker naar de boulevard zou gaan?

Persoonlijke gegevens:

Naam:

Adres:

Postcode:

Email adres:

Telefoonnummer:

Sekse:

Leeftijd:

Geïnterviewd door:

## Bijlage 2

## Vragenlijst "Boulevard: gebruik en oordeel"

mei 2008

<b>Introductievragen</b>
--------------------------

## 1. Wat is uw leeftijd en geslacht?

\_\_\_\_ jaar       man     vrouw

## 2. Wat is uw gezinssituatie?

- Alleenwonend  
 Gehuwd / samenwonend zonder thuiswonende kinderen  
 Gehuwd / samenwonend met thuiswonende kinderen  
 Eénoudergezin  
 Anders, namelijk \_\_\_\_\_

## 3. Wat is uw postcode?

\_\_\_\_\_      \* Het invullen van 4 cijfers+2 letters is van belang, omdat wij dan kunnen beoordelen of er grote verschillen in antwoorden zijn tussen bewoners van verschillende buurten.

## 4. Wat is grofweg (hemelsbreed) de afstand van uw woning tot de Boulevard/het strand?

- Minder dan 100 meter  
 Ca. 100-250 meter  
 Ca. 250-500 meter  
 Meer dan 500 meter

## 5. Hoe lang woont u al in Scheveningen?

\_\_\_\_\_ jaar

## 6. Hoe bevalt het wonen in Scheveningen u in algemene zin?

- Uitstekend  
 Goed  
 Redelijk  
 Slecht  
 Zeer slecht

<b>Boulevard: bezoekfrequentie en -redenen</b>
--

*Met de term "de Boulevard/het strand" bedoelen we het wandelgebied inclusief het strand vanaf Noordelijk Havenhoofd t/m Carlton Beach hotel. Zie ook het bijgevoegde plaatje.*

## 7. Hoe vaak bezoekt u, gemiddeld gezien, de Boulevard/het strand?

Gedurende het (zomer)seizoen  
*(als er strandtenten zijn)*

- (bijna) Dagelijks  
 Meermaals per week  
 Ca. 1x per week  
 1-3 keer per maand  
 Minder vaak

Buiten het (zomer)seizoen

*(als er geen strandtenten zijn)*

- (bijna) Dagelijks  
 Meermaals per week  
 Ca. 1x per week  
 1-3 keer per maand  
 Minder vaak

## 8. Gaat u in algemene zin liever naar de Boulevard/het strand als het rustig is, of juist liever op drukke dagen als er veel publiek is?

- Bij voorkeur op rustige dagen  
 Bij voorkeur als het druk is  
 Ik heb geen specifieke voorkeur op dit punt

**9. Gaat u in algemene zin liever naar de Boulevard/het strand bij mooi weer, of juist liever bij slechter weer (wind en regen)?**

- Bij voorkeur bij mooi weer  
 Bij voorkeur bij slechter weer (wind en regen)  
 Ik heb geen specifieke voorkeur op dit punt

**10. Wat zijn voor u redenen om de Boulevard/het strand te bezoeken? Kunt u de meest voorkomende redenen (max. 5) aankruisen?**

- Flaneren op Boulevard bij mooi weer  
 Wandelen bij mooi weer op strand  
 Wandelen bij storm en/of wind  
 Hond uitlaten  
 Genieten van ondergaande zon  
 Strandbezoek op top-zomerse dagen  
 Winkelen  
 Uitgaan (dineren)  
 Uitgaan (nachtleven)  
 Gebruiken van recreatief aanbod  
 Sporttoernooien  
 Red Bull Race (motorrace op het strand)  
 City Pier City (halve marathon hardloopwedstrijd over de boulevard)  
 Vuurwerk-evenement  
 Ander evenement: \_\_\_\_\_  
 Anders (1): \_\_\_\_\_  
 Anders (2): \_\_\_\_\_  
 Anders (3): \_\_\_\_\_

**11. Zijn er specifieke dagen/momenten dat u graag naar de Boulevard/het strand gaat? U kunt er per seizoen meerdere aankruisen.**

Gedurende het (zomer)seizoen

- Doordeweeks overdag  
 Doordeweeks 's avonds (ma-do)  
 Weekend (overdag)  
 Uitgaansavonden (vrij-za)  
 Specifiek op top-zomerse dagen  
 Nee, ik heb geen voorkeursdag

Buiten het (zomer)seizoen

- Doordeweeks overdag  
 Doordeweeks 's avonds (ma-do)  
 Weekend (overdag)  
 Uitgaansavonden (vrij-za)  
 Nee, ik heb geen voorkeursdag

**12. Zijn er specifieke deelgebieden (zie kaartje) waar u graag naartoe gaat?**

Gedurende het (zomer)seizoen

1. Havenhoofd tot Keizerstraat  
 2. Keizerstraat tot Scheveningseslag  
 3. Scheveningseslag tot De Pier  
 4. De Pier tot Carlton Beachhotel  
 Nee, ik heb geen voorkeursgebied

Buiten het (zomer)seizoen

1. Havenhoofd tot Keizerstraat  
 2. Keizerstraat tot Scheveningseslag  
 3. Scheveningseslag tot De Pier  
 4. De Pier tot Carlton Beachhotel  
 Nee, ik heb geen voorkeursgebied

13. Zijn er bepaalde dagen (eventueel op bepaalde plekken) waarop u de Boulevard/het strand niet aantrekkelijk vindt om naartoe te gaan? En kunt u aangeven waarom niet?

Dagen en/of plekken

Reden

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Boulevard: beoordeling op deelaspecten**

14. Hoe beoordeelt u de Boulevard/het strand op de volgende punten? Kunt u uw oordeel per punt zowel voor het zomerseizoen als daarbuiten aangeven?

	Gedurende het (zomer)seizoen			Buiten het (zomer)seizoen		
	Goed	Matig	Slecht	Goed	Matig	Slecht
Schone omgeving, geen zwerfvuil	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Schone omgeving, geen stankoverlast	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Rustig: geen geluidsoverlast van auto's/scooters	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Rustig: geen geluidsoverlast van Horeca	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gevoel van veiligheid (overdag)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gevoel van veiligheid (avonduren)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Handhaving: tegengaan van overlast door hangjongeren en provocerend gedrag	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Veilig kunnen wandelen op de wandelgedeelten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Veilig kunnen fietsen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kwaliteit van de omgeving, 'straatbeeld' algemeen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bereikbaarheid voor voetgangers (de opgangen)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bereikbaarheid per OV	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bereikbaarheid per auto	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Parkeermogelijkheden	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Aanbod aan (voor u leuke) evenementen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Mogelijkheden om 's avonds uit te gaan	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Mogelijkheden om te winkelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Overig recreatief aanbod	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

15. Zijn er specifieke punten van overlast die u niet zozeer als bezoeker, maar als omwonende van de Boulevard/het strand met enige regelmaat ervaart?

Nee

Ja, namelijk: *\*indien mogelijk graag toelichten waar/wanneer*

1. \_\_\_\_\_

2. \_\_\_\_\_

3. \_\_\_\_\_

16. Zijn er andere, nog niet genoemde punten van de Boulevard/het strand waarover u positief of juist negatief bent?

Positief	Negatief
_____	_____
_____	_____
_____	_____

#### Slotvragen

17. Hoe beoordeelt u, alles overziende, de sfeer op de Boulevard/het strand...

Gedurende het (zomer)seizoen  
(als er strandtenten zijn)

- Uitstekend  
 Goed  
 Redelijk  
 Slecht  
 Zeer slecht

Buiten het (zomer)seizoen  
(als er geen strandtenten zijn)

- Uitstekend  
 Goed  
 Redelijk  
 Slecht  
 Zeer slecht

18. Biedt de Boulevard/het strand voor u gedurende het jaar voldoende mogelijkheden om van het gebied te genieten?

- Ja, ruim voldoende ( verder met vraag 20)  
 Ja, voldoende ( verder met vraag 20)  
 Nee, onvoldoende  
 Nee, ruim onvoldoende

19. Kunt u aangeven wat u mist?

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

20. Voor welke doelgroep is de Boulevard volgens u het meest geschikt?

- Voor elke doelgroep wat wils  
 Vooral voor toeristen  
 Vooral voor bewoners van Den Haag en Scheveningen  
 Vooral voor jongeren  
 Vooral voor ouderen  
 Anders, namelijk: \_\_\_\_\_

21. Heeft u nog overige opmerkingen, specifiek over de Boulevard?

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

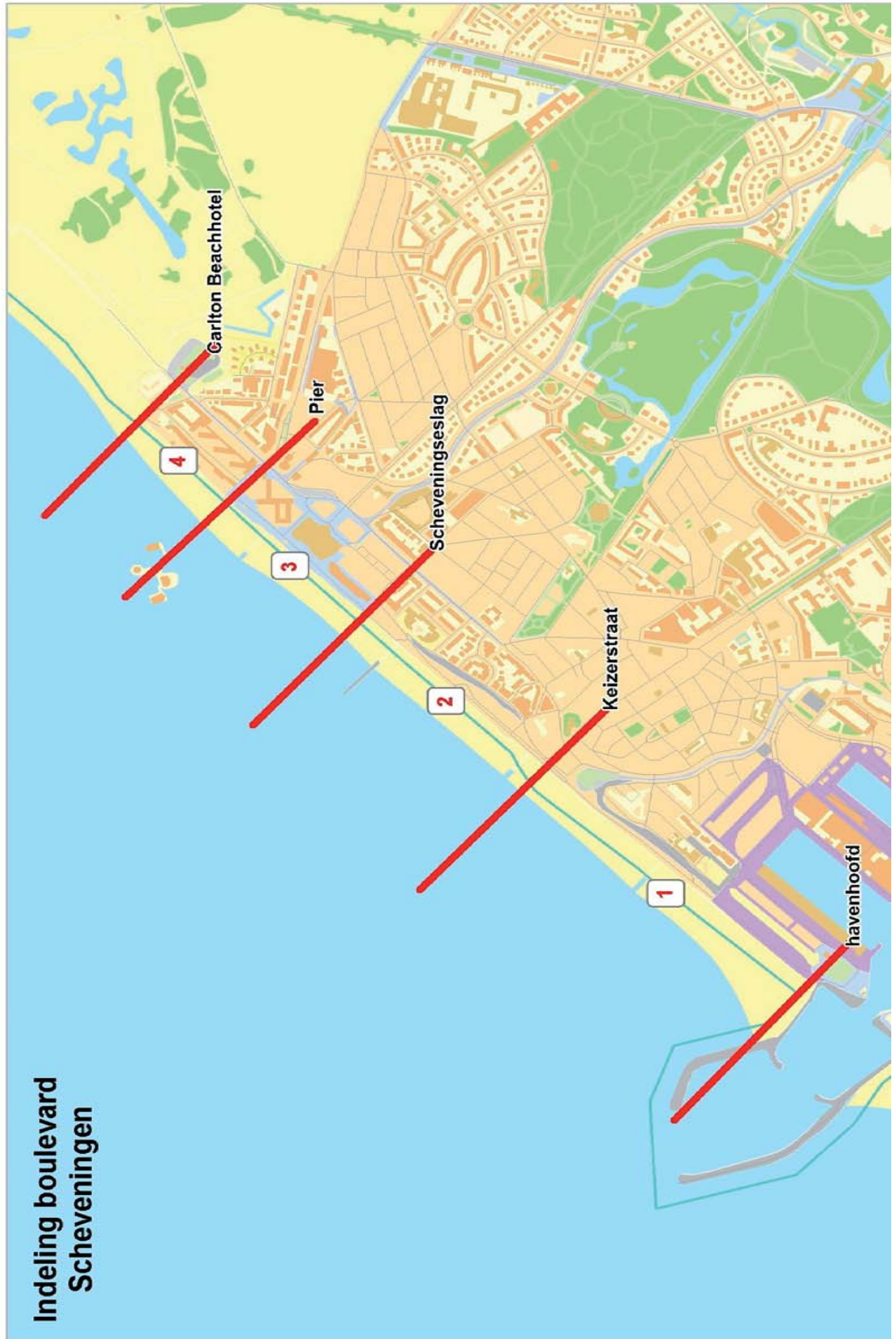
\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

#### HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!

U kunt de vragenlijst opsturen in de bijgevoegde antwoordenvelop (geen postzegel nodig) naar:  
 Steda Research BV, antwoordnummer 16046, 2501 VE, Den Haag

Bijlage 3 Gebiedskaartje



#### Bijlage 4 Begeleidende brief enquête

Aan de geadresseerde

DCO/2008.843

070 - 353 5576

mei 2008

Geachte bewoner van Scheveningen,

Voor veel mensen maakt de levendigheid op de Boulevard/het strand het wonen in Scheveningen aantrekkelijk. Gedurende het jaar is er van alles te doen en te beleven, voor een veelheid aan doelgroepen, van jong tot oud. Tegelijkertijd kan het grote aantal bezoekers, vooral tijdens zomerse dagen, voor overlast zorgen.

Om meer zicht te krijgen op hoe juist de inwoners van het stadsdeel Scheveningen de Boulevard/het strand beleven, houden wij dit onderzoek. De vragenlijst gaat in op uw gebruik van de Boulevard/het strand, uw oordeel over een breed aantal punten en eventuele specifieke wensen of problemen die u heeft/ervaart omtrent het gebied.

Met de resultaten kunnen niet alle problemen worden opgelost, zoals de reeds bekende verkeersdrukke op zomerse dagen. Wel proberen we een breed beeld te krijgen, om vervolgens te kijken naar verbeterpunten.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Stichting BOOG en onderzoeksbureau Steda Research en is opgezet in samenwerking met de bewonersvereniging Noordelijke Scheveningen, stichting Wijkoverleg Scheveningen-Dorp, het wijkberaad Duindorp, de bewonersorganisatie Havenkwartier.

Het invullen kost circa 8-10 minuten van uw tijd. U kunt de ingevulde vragenlijst terugsturen naar Steda Research. Dit kan tot maandag 9 juni en u kunt hiervoor de bijgevoegde antwoordvelop gebruiken (geen postzegel nodig).

Ook uw mening stellen wij zeer op prijs en wij hopen dan ook dat u meewerkt aan dit onderzoek!

Stadsdeeldirecteur Scheveningen

S.D. Korevaar



Bijlage 5 Aankondiging Scheveningse Courant

# Hoe beleven de Scheveningers de Boulevard?

7 mei 2008

**Scheveningen - Deze vraag staat centraal in een onderzoek dat de gemeente Den Haag binnenkort in Scheveningen onder de inwoners van dit stadsdeel gaat houden. Aanleiding voor het onderzoek zijn signalen van bewoners over veranderingen in de sfeer op en rond de Boulevard en het strand.**

Aan de ene kant maakt de levendigheid van de Boulevard en het strand het wonen in Scheveningen aantrekkelijk. Het hele jaar door is er van alles te doen en te zien, voor iedereen, van jong tot oud. Tegelijkertijd kan het grote aantal bezoekers voor overlast zorgen, vooral tijdens het zomerseizoen als de strandtenten weer open zijn.

Om meer zicht te krijgen op hoe bewoners de Boulevard en het strand beleven heeft de gemeente een vragenlijst opgesteld. In de lijst staan onder andere vragen over hoe de Boulevard beleefd wordt, hoe vaak men er komt en waarom en over wat iemand op de Bou-

levard doet. Daarnaast wordt een oordeel gevraagd over een breed scala van onderwerpen en eventuele specifieke wensen of problemen die door de bewoners worden ervaren.

Met de resultaten kunnen niet alle problemen op korte termijn opgelost worden, zoals bijvoorbeeld de grote verkeersdrukke op topzomerse dagen. Wel probeert de gemeente een breed beeld te krijgen van hoe er leeft onder Scheveningers om vervolgens te kijken naar verbeterpunten.

Het onderzoek wordt in opdracht van de gemeente Den Haag en stadsdeel Scheveningen uitgevoerd door Stichting

Boog en is opgezet in samenwerking met onderzoeksbureau Steda en de bewonersvereniging Noordelijk Scheveningen, stichting Wijkoverleg Scheveningen-Dorp, het wijkberaad Duindorp en de bewonersorganisatie Havenkwartier. In totaal worden 5200 Scheveningers gevraagd om de enquête in te vullen en terug te sturen naar het onderzoeksbureau Steda of een van de enquêteurs van Stichting Boog te woord te staan.

U kunt uw mening geven door mee te doen!

Voor nadere informatie kunt u bellen met Hetty Gijzen van Stichting Boog, telefoon: 070-3121222.

## Bijlage 6 Steekproefkader

Wijk	Huish.	Factor	Deel_1	Deel_2
<u>Scheveningen</u>				
01 Oud Scheveningen	1.569	6,78%	14	339
02 Vissershaven	1.628	7,03%	14	352
03 Scheveningen Badplaats	2.963	12,80%	26	640
04 Visserijbuurt	1.909	8,24%	16	412
72 Rijslag	876	3,78%	8	189
<u>Belgisch Park</u>	4.106	17,73%	35	887
<u>Westbroekpark/Duttendel</u>				
73 Westbroekpark	407	1,76%	4	88
74 Duttendel	463	2,00%	4	100
<u>v Stolkpark/Schev Bosjes</u>	315	1,36%	3	68
<u>Geuzen-/Statenkwartier</u>				
07 Statenkwartier	4.263	18,41%	37	921
08 Geuzenkwartier	2.265	9,78%	20	489
<u>Duindorp</u>	2.391	10,33%	21	516
<b>Totaal</b>	<b>23.155</b>	<b>100%</b>	<b>n=200</b>	<b>n=5000</b>

In de analyse nemen we Westbrpark/Duttendel en Bosjes samen.

## Bijlage 7 Overzicht respons

Buurt	Huish.	Uitgezet	Respons	Resp%	Populatie	Steekpr	Vershil
<u>Scheveningen</u>	<u>8.945</u>	<u>2.009</u>	<u>606</u>	<u>30%</u>	<u>39%</u>	<u>44%</u>	<u>+5%</u>
Oud Scheveningen	1.569	352	118	33%	7%	9%	
Visserhaven	1.628	366	91	25%	7%	7%	
Scheveningen Baadplaats	2.963	665	228	34%	13%	17%	
Visserijbuurt	1.909	429	103	24%	8%	8%	
Rijslag	876	197	66	34%	4%	5%	
<u>Belgisch Park</u>	<u>4.106</u>	<u>922</u>	<u>295</u>	<u>32%</u>	<u>18%</u>	<u>22%</u>	<u>+4%</u>
Geuzen-/Statenkwartier	6.528	1.466	327	22%	28%	24%	-4%
Statenkwartier	4.263	957	174	18%	18%	13%	
Geuzenkwartier	2.265	509	153	30%	10%	11%	
<u>Duindorp</u>	<u>2.391</u>	<u>537</u>	<u>87</u>	<u>16%</u>	<u>10%</u>	<u>6%</u>	<u>-4%</u>
<u>Overig</u>	<u>1.185</u>	<u>266</u>	<u>56</u>	<u>21%</u>	<u>5%</u>	<u>4%</u>	<u>-1%</u>
Westbroekpark	407	91	1	1%	2%	0%	
Duffendel	463	104	40	38%	2%	3%	
Stolkpark/Schev Bosjes	315	71	15	21%	1%	1%	
<b>Totaal</b>	<b>23.155</b>	<b>5200</b>	<b>1371</b>	<b>26%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	

Steekproef is goed representatief op kenmerk 'buurt'; vereist geen herweging op dit punt

## Bijlage 8



Onderzoeksrapport  
**Boulevard: gebruik en oordeel door Scheveningers**

In opdracht van  
**Stichting BOOG**

Versijning  
**17 juli 2008**

Steda Research is een onafhankelijk bureau voor marktonderzoek, gevestigd in Den Haag. Wij werken sinds 1997 voor bedrijven, overheden en instellingen met als missie:

“Leveren van zinvolle informatie voor marketing- of managementbeslissers op basis van vakmanschap, met gedegen veldwerk en vertaald in heldere rapportages”.

Voor meer informatie: [www.steda.nl](http://www.steda.nl)

Onderzoeksrapport  
Steda Research BV  
www.steda.nl

## Boulevard: gebruik en oordeel door Scheveningers

	Pag.
<b>Inleiding</b>	<b>2</b>
1.1 Achtergrond	2
1.2 Methode en respons	2
1.3 Overige kenmerken van de respondentgroep	3
1.4 Indeling van het rapport	3
<b>Bezoekfrequentie en –redenen</b>	<b>4</b>
2.1 Wonen in Scheveningen algemeen	4
2.2 Bezoekfrequentie Boulevard/het strand	5
2.3 Algemene voorkeuren en bezoekredenen	6
2.4 Voorkeursdagen	7
2.5 Voorkeursplekken	8
2.6 Dagen/plekken die men onaantrekkelijk vindt	10
<b>Beoordeling deelaspecten en sfeer algemeen</b>	<b>11</b>
3.1 Deelaspecten	11
3.2 Punten van overlast als omwonende	12
3.3 Overige positieve en negatieve punten	13
3.4 Beoordeling sfeer	14
<b>Overige beeldvorming</b>	<b>15</b>
4.1 Aanbod gedurende het jaar	15
4.2 Doelgroep	16
4.3 Overige opmerkingen	16
<b>Bijlagen</b>	
- Vragenlijst	
- Tekstbijlage toelichtingen respondenten	

## 1 INLEIDING

### 1.1 Achtergrond

Vanuit het stadsdeel Scheveningen zijn signalen van bewoners opgevangen van toenemende negatieve veranderingen in de sfeer rondom de boulevard in Scheveningen. Onduidelijk echter is om welke punten het precies gaat en hoe sterk welke emoties spelen. Ook is meer informatie gewenst over het gebruik van de Boulevard en de beleving bij enkele (fysieke) deelgebieden daarbinnen.

Vanuit deze achtergrond gezien heeft de gemeente Den Haag (OCW) aan Stichting BOOG gevraagd een onderzoek hiernaar uit te voeren, met bewoners van het gehele stadsdeel Scheveningen als doelgroep. BOOG is hierbij ondersteund door Steda Research, namelijk bij het maken van de vragenlijst, het verwerken van de resultaten en het schrijven van onderhavig rapport.

### 1.2 Methode en respons

Het onderzoekstraject bestaat uit meerdere samenhangende delen. Allereerst heeft Stichting BOOG 20 bewoners geïnterviewd aan de hand van een ruwe checklist. Dit waren gesprekken bij mensen thuis, met een tijdsduur van ca. een uur. Op basis hiervan is een vragenlijst gemaakt voor het eigenlijke onderzoek. Deze vragenlijst is besproken met de betrokken bewonersorganisaties en OCW en in enkele overleggronden in gezamenlijkheid vastgesteld.

Het onderzoek zelf is in twee delen opgezet, namelijk 200 face-to-face interviews door medewerkers van BOOG en 5000 vragenlijsten huis-aan-huis verspreid waarbij men via een antwoordenvolp kon terugsturen naar Steda Research. De uitgezette vragenlijsten zijn verdeeld over de diverse buurten van het stadsdeel, met uitzondering van Duinoord en Zorgvliet. Dit is gebeurd naar rato van het inwonertal per buurt, waarbij binnen geselecteerde straten bij elk 5<sup>e</sup> huis ofwel is geïnterviewd ofwel een vragenlijst in de bus is gedaan. Het veldwerk vond plaats in de maanden april en mei 2008.

Een overzicht van de respons per buurt:

Buurt (excl. Duinoord/Zorgvliet)	Uitgezet	Respons	Resp%	Aandeel in populatie	Aandeel in steekproef	Vershil
<b>Scheveningen</b>	<b>2009</b>	<b>606</b>	<b>30%</b>	39%	44%	(+5%)
- Oud Scheveningen	352	118	33%	7%	9%	
- Vissershaven	366	91	25%	7%	7%	
- Scheveningen Badplaats	665	228	34%	13%	17%	
- Visserijbuurt	429	103	24%	8%	8%	
- Rijslag	197	66	34%	4%	5%	
<b>Belgisch Park</b>	<b>922</b>	<b>295</b>	<b>32%</b>	18%	22%	(+4%)
<b>Geuzen-/Statenkwartier</b>	<b>1466</b>	<b>327</b>	<b>22%</b>	28%	24%	(-4%)
- Statenkwartier	957	174	18%	18%	13%	
- Geuzenkwartier	509	153	30%	10%	11%	
<b>Duindorp</b>	<b>537</b>	<b>87</b>	<b>16%</b>	10%	6%	(-4%)
<b>Overig*</b>	<b>266</b>	<b>56</b>	<b>21%</b>	5%	4%	(-1%)
<b>Totaal</b>	<b>5200</b>	<b>1371</b>	<b>26%</b>	100%	100%	

\* Westbroekpark, Duttendel, van Stolkpark, Scheveningse Bosjes

De respons vormt een goede afspiegeling van de bevolking als het gaat om de buurt waarin men woont. Ook de verdeling van de respondenten naar sekse is prima, namelijk nagenoeg 50%-50%. Bij de leeftijdsverdeling in de steekproef zijn jongeren van 16 tot 29 jaar licht ondervertegenwoordigd t.o.v. de werkelijke populatie. Voor deze, niet ongebruikelijke, afwijking is bij de analyses via herweging gecorrigeerd. Alles overziende kunnen de resultaten binnen marges van  $\pm 2\%$ - $3\%$  worden geïnterpreteerd als zijnde representatief voor inwoners van het gehele stadsdeel Scheveningen (uitgaande van een 95%-betrouwbaarheidseis).

### 1.3 Overige kenmerken van de respondentgroep

Van alle respondenten woont 10% binnen hemelsbreed 100 meter van het strand (eigen opgave). Specifiek in Bad is dit hoger (38%), in buurten als Geuzen-/Statenkwartier komt dit logischerwijs niet voor. Over het gehele stadsdeel bezien woont circa de helft meer dan 500 meter van de Boulevard.

Afstand tot strand	perc.
-binnen 100 meter	10%
-100-250 meter	14%
-250-500 meter	28%
-500+ meter	48%

Het aantal jaar dat men in Scheveningen woont loopt sterk parallel met de leeftijd van de respondenten. Anders gezegd: velen wonen al een groot deel, zo niet hun hele leven, in het stadsdeel. De cijfers op dit punt zijn:

Woonduur	perc.
-korter dan 2 jaar	9%
-3-10 jaar	24%
-11-20 jaar	18%
-21-30 jaar	14%
-31 jaar of langer	35%

### 1.4 Indeling van het rapport

Dit rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek op hoofdlijnen, dat wil zeggen voor alle inwoners van het stadsdeel. Eventuele verschillen tussen deelgroepen, zoals tussen buurten of de woonafstand tot het strand, worden per paragraaf aangegeven. De hoofdstukindeling is goeddeels conform de indeling van de vragenlijst (zie bijlage).

Met de term "Boulevard/het strand" wordt in dit rapport bedoeld het wandelgebied inclusief het strand vanaf Noordelijk Havenhoofd t/m Carlton Beach hotel. Deze omschrijving is ook op deze wijze in de vragenlijst verwoord, inclusief onderstaand grafisch overzicht van het bedoelde gebied. De vier onderscheiden deelgebieden zijn:

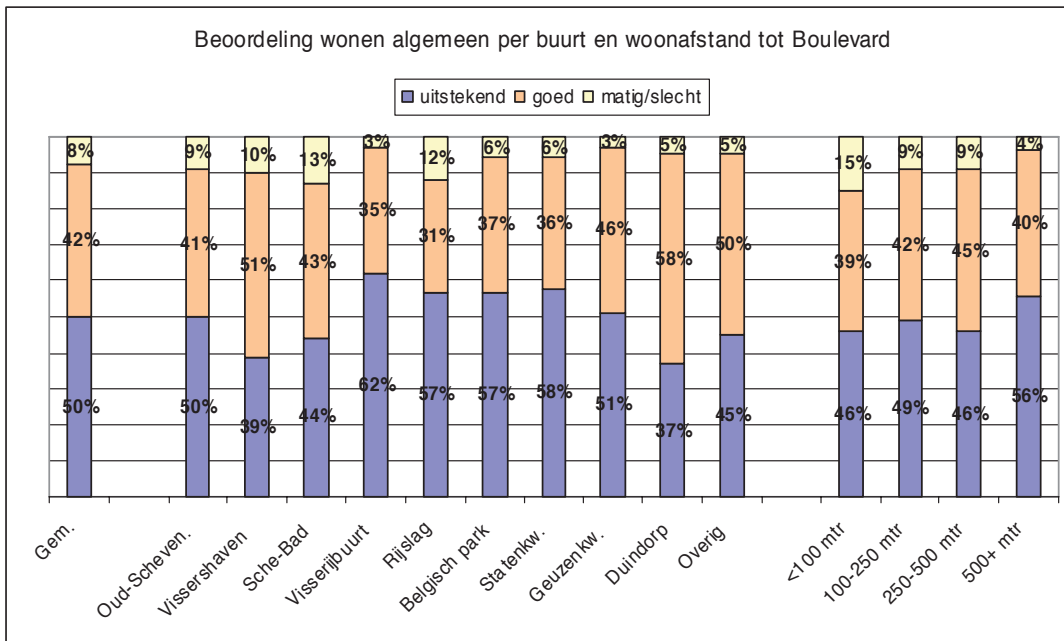
1. Havenhoofd tot Keizerstraat
2. Keizerstraat tot Scheveningseslag
3. Scheveningseslag tot De Pier
4. De Pier tot Carlton Beachhotel



## 2 BEZOEKFREQUENTIE EN -REDELEN

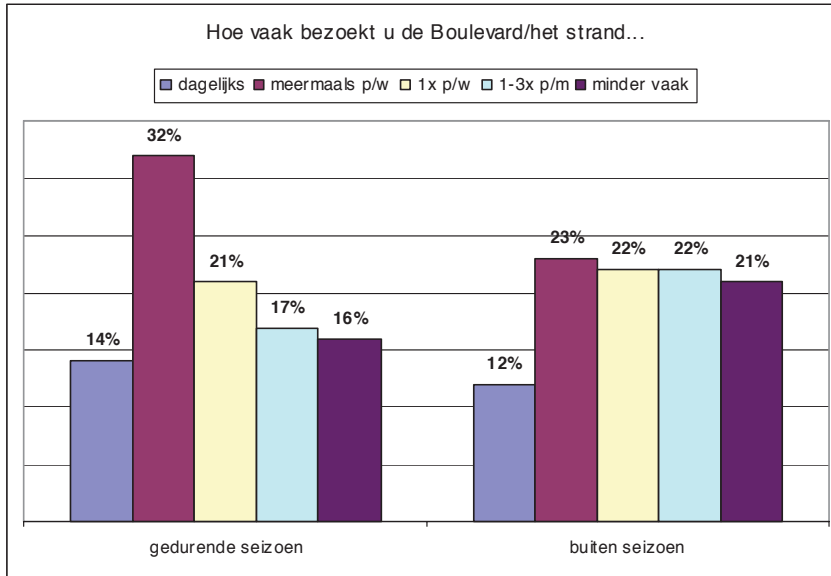
### 2.1 Wonen in Scheveningen algemeen

Allereerst is gevraagd hoe het wonen in Scheveningen in algemene zin bevalt. Voor veruit de meesten (92%) bevalt dit uitstekend tot goed. Dit algemene positieve beeld verschilt niet opvallend tussen de diverse buurten en tussen inwoners die dichtbij of juist verder weg van de Boulevard wonen. De mate waarin men oordeelt tussen 'uitstekend' of 'goed' laat wel enkele verschillen zien. In de Visserijbuurt is men bijvoorbeeld uitgesprokener positief dan elders, in Duindorp geeft men vaker 'simpelweg' het oordeel 'goed'. Er zijn geen verschillen tussen mannen versus vrouwen en tussen leeftijdsgroepen geconstateerd.

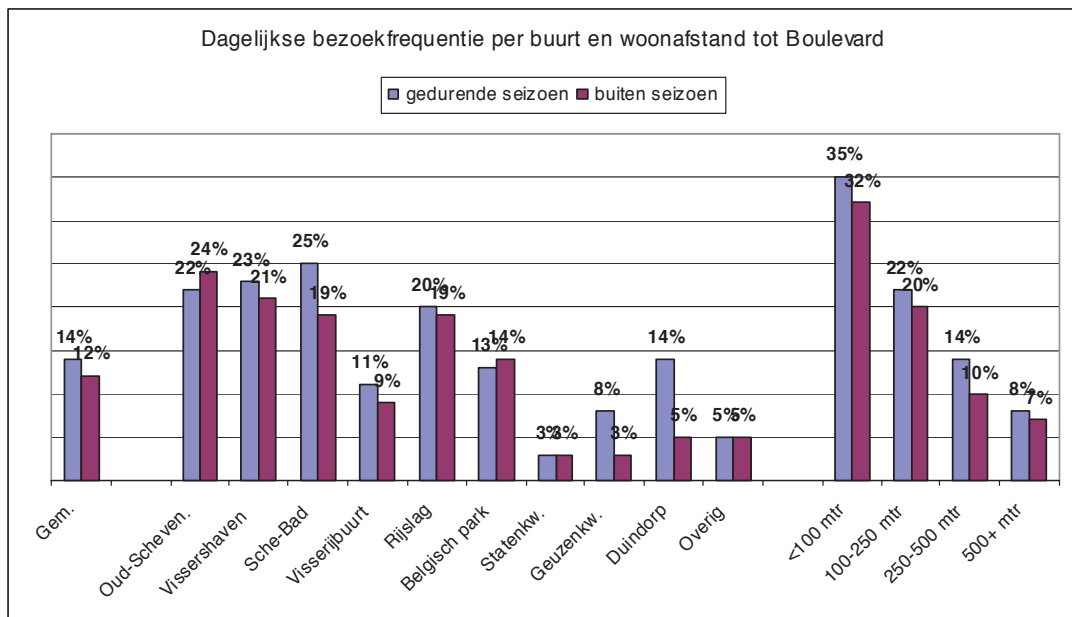


**2.2 Bezoekfrequentie Boulevard/het strand**

Van alle inwoners van het stadsdeel bezoekt 14% de Boulevard/het strand dagelijks gedurende het (zomer)seizoen. Buiten het seizoen is de groep die er dagelijks heen gaat nagenoeg even groot, maar gemiddeld gezien ligt de bezoekfrequentie dan wel iets lager. Ter vergelijking: gedurende het seizoen bezoekt 67% de Boulevard minimaal eens per week, buiten het seizoen gebeurt dit door 57%.



Het percentage dat de Boulevard dagelijks bezoekt is hoger (veelal meer dan 20%) in de traditionele Scheveningse buurten. Dit hangt samen met de woonafstand tot de Boulevard, want hoe dichterbij men woont, des te vaker men er dagelijks naartoe gaat. Ter illustratie: van de mensen die op minder dan 100 meter wonen, bezoekt éénderde de Boulevard elke dag.

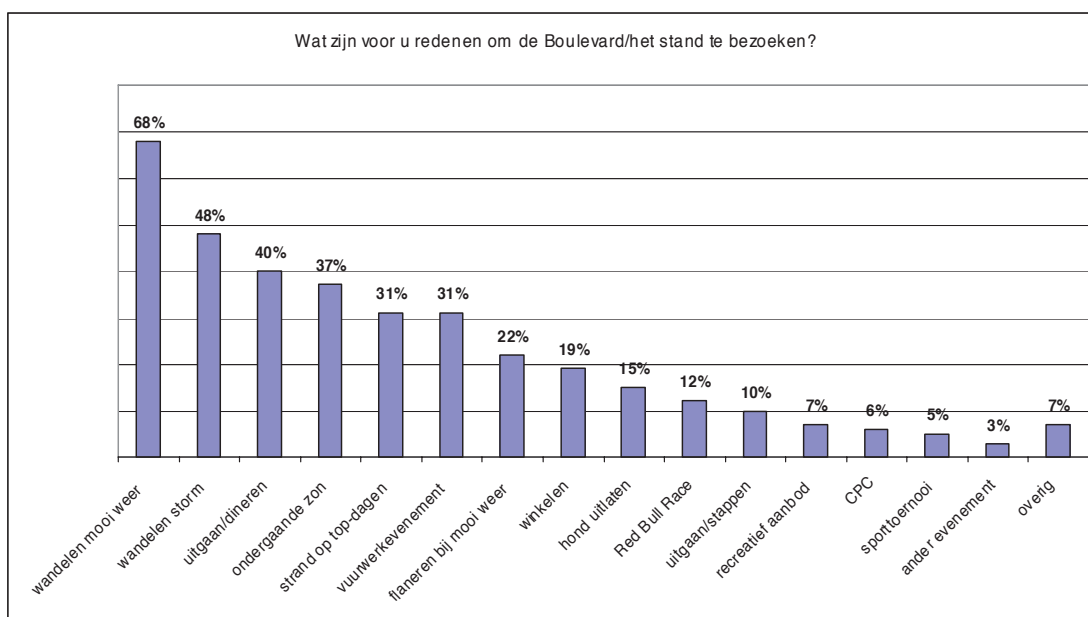


### 2.3 Algemene voorkeuren en bezoekredenen

In algemene zin gaat 62% bij voorkeur op rustige dagen naar de Boulevard/het strand en komt 52% liever bij goed weer dan bij slechter weer (wind en regen). De meeste anderen hebben geen voorkeur op deze beide aspecten.

Vervolgens kon men de meest voorkomende (maximaal 5) redenen aangeven waarvoor men de Boulevard/het strand bezoekt. Wandelen, vooral bij mooi weer, is dan veruit de meest voorkomende reden, gevolgd door uit eten gaan en in algemene zin genieten van de ondergaande zon. Als het gaat om evenementen, blijkt het vuurwerk voor velen een bezoekreden, daar waar andere evenementen op minder belangstelling kunnen rekenen van de Scheveningse bevolking.

De onderstaande verdeling verschilt niet opvallend tussen inwoners van de diverse buurten of tussen mensen die dichtbij of verder weg van het strand wonen. Wel geldt dat strandbezoek op top-zomerse dagen vaker wordt genoemd door leeftijdsgroepen tot 49 jaar dan door ouderen. De groep 70-plussers komt minder vaak dan anderen op dergelijke dagen en bezoekt de Boulevard ook minder om te dineren, te wandelen bij slecht weer en als er evenementen zijn.



Meermaals genoemd onder de kopjes 'andere evenementen' en 'overig' zijn:

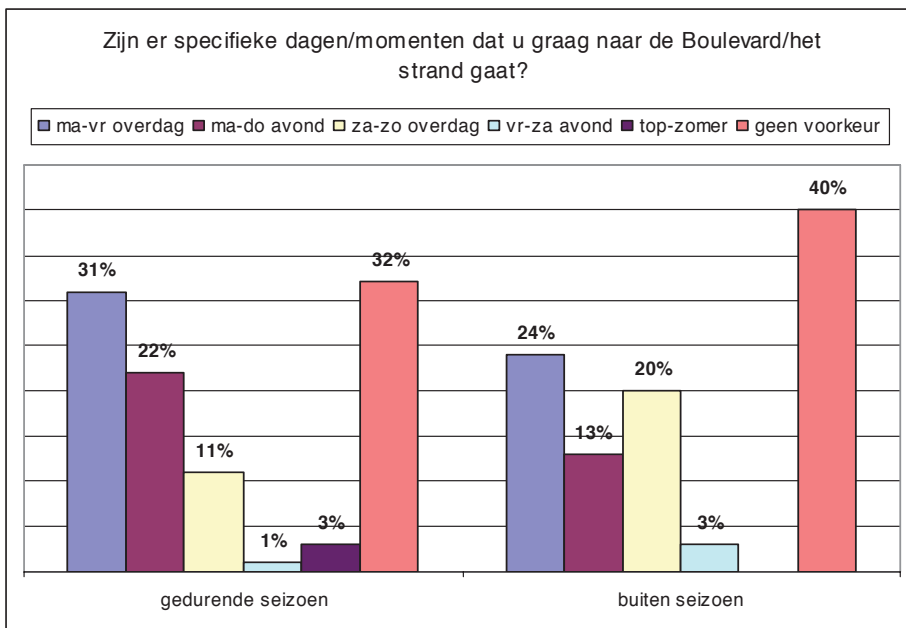
- hardlopen/joggen (32x genoemd)
- genieten van uitzicht algemeen (26x)
- surfen (23x)
- terrasje pakken, ijsje eten (22x)
- zwemmen in zee (16x)
- concert by the sea (13x)
- vlaggetjesdag (8x)
- zandsulpturen (6x)
- musea zien (6x)
- familiebezoek (5x)
- met auto (rond-)rijden (4x)
- werken (4x)
- swimming Scheveningen (3x)
- nieuwjaarsduik (3x)
- paardrijden (3x)
- met kleinkinderen op het strand (3x)
- als ik niet-Hagenaars op bezoek heb (3x)
- vrienden/oud-Scheveningers ontmoeten (3x)

### 2.4 Voorkeursdagen

Voor veel inwoners geldt dat zij geen specifieke voorkeursdagen of –momenten hebben waarop zij graag naar de Boulevard/het strand gaan. De meeste anderen prefereren, gedurende het zomerseizoen, om op weekdays te gaan, vooral overdag. Buiten het seizoen gaat een groter aantal dan in de zomer ook graag overdag op weekenddagen. Tevens is duidelijk dat de specifieke uitgaansavonden (vrijdag en zaterdag), alsmede top-zomerse dagen, slechts voor weinigen voorkeursmomenten om te gaan.

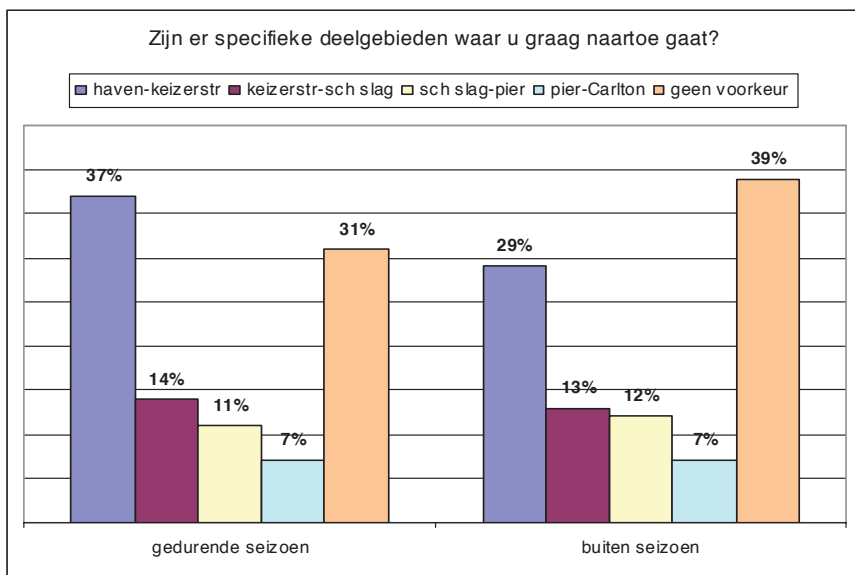
Bewoners van Scheveningen-Bad hebben minder dan anderen een voorkeur om (gedurende het seizoen) in het weekend overdag te gaan (4% versus 11% gemiddeld). Dit geldt ook voor mensen die op minder dan 100 meter van de Boulevard/het strand wonen. Bewoners van Duindorp hebben hier wel vaker dan gemiddeld een voorkeur voor (17%), zij gaan juist minder graag naar de Boulevard/het strand op doordeweekse avonden (10% versus 22% gemiddeld). Overige verschillen tussen buurten en de woonafstand tot het strand zijn niet geconstateerd.

Ten slotte in dit verband: ouderen van 60+ jaar komen vaker dan gemiddeld graag doordeweeks overdag, daar waar jongeren tot 29 jaar juist graag in de avonduren komen. Verschillen tussen mannen en vrouwen zijn niet geconstateerd.



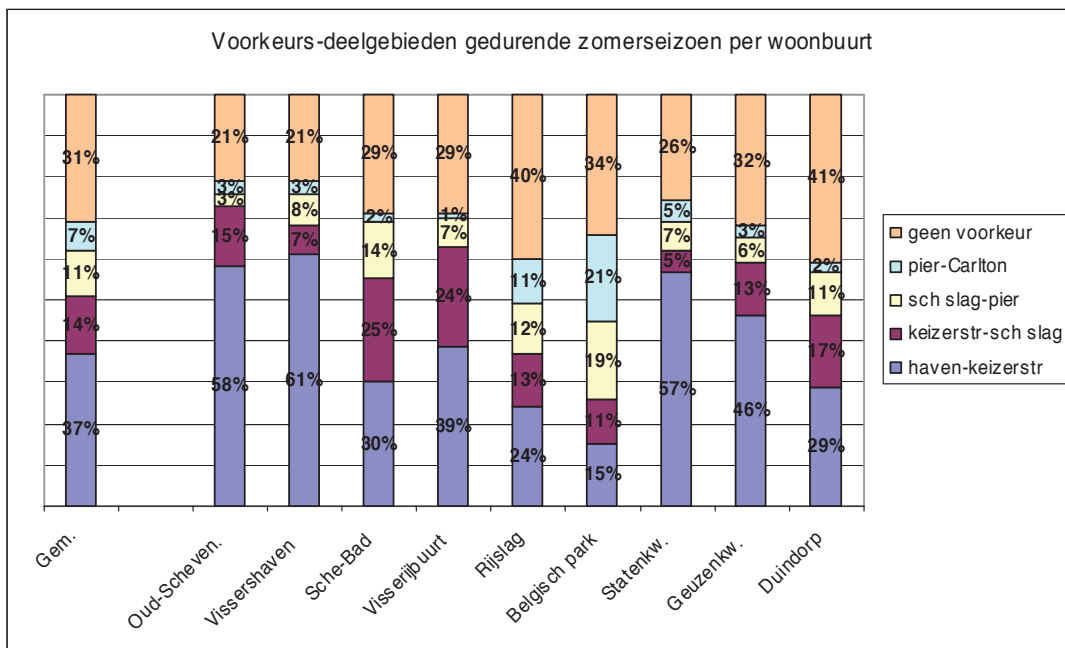
## 2.5 Voorkeursplekken

Als het gaat om de onderscheiden deelgebieden (zie par. 1.4), vindt het grootste deel van de inwoners het gebied van Haven tot Keizerstraat het prettigst om naartoe te gaan. Dit geldt voor beide perioden in het jaar, hoewel sterker in de zomerperiode dan daarbuiten. Het meest noordelijk gelegen gebied (nabij Carlton Beach) is het minst populair onder de Scheveningers. Voor beide perioden in het jaar geldt overigens dat 30%-39% geen voorkeur heeft voor een specifiek deelgebied. Er zijn bij deze vraag geen verschillen tussen mannen versus vrouwen en tussen leeftijdsgroepen geconstateerd.



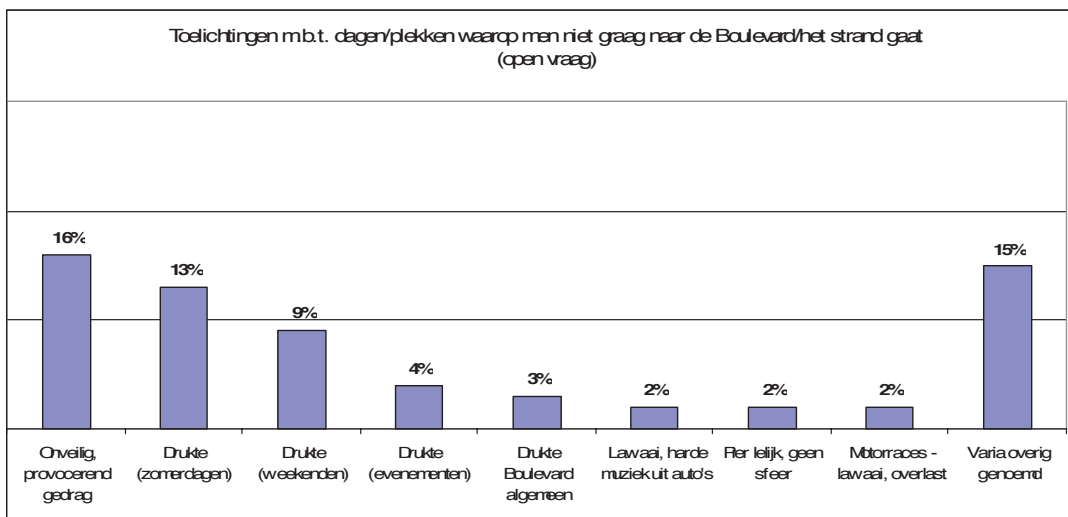
De voorkeur voor deelgebied Haven-Keizerstraat geldt sterker dan gemiddeld voor bewoners van Oud-Scheveningen, Vissershaven en het Staten-/Geuzenkwartier. Vanuit Bad en Visserijbuurt gaat men vaker dan gemiddeld graag naar het tweede deelgebied (Keizerstraat-Scheveningse Slag).

Onderstaande grafiek geeft de voorkeuren per buurt weer voor de zomerperiode. Buiten het seizoen liggen de percentages in absolute zin iets anders, edoch is de richting van de voorkeur gelijk zoals hieronder vermeld.



## 2.6 Dagen/plekken die men onaantrekkelijk vindt

Vervolgens kon men in eigen bewoordingen aangeven of er dagen/plekken zijn waarop men niet graag naar de Boulevard/het strand gaat. Hierop is door 65% van de respondenten geantwoord, met een diversiteit aan toelichtingen. Situaties waarbij men zich onveilig voelt dan wel zich geprovoceerd voelt door het gedrag van (veelal) allochtone hangjongeren, wordt hierbij het meest genoemd. Deels noemt men hierbij het gebied rond Haven, echter de meeste van deze opmerkingen zijn in algemene zin geplaatst. Drukke (teveel publiek, te massaal) in het algemeen, zowel op zomerse dagen als in het weekend, komt op de tweede plek. Een overzicht:



### 3 BEOORDELING DEELASPECTEN EN SFEER ALGEMEEN

#### 3.1 Deelaspecten

Vervolgens kon men een 18-tal deelaspecten van de Boulevard/het strand beoordelen op een schaal van goed-matig-slecht, voor zowel het zomerseizoen als daarbuiten. Hieruit blijkt ten eerste een fors verschil tussen beide perioden in het jaar, namelijk dat men buiten het zomerseizoen positiever is. Dit geldt althans voor nagenoeg alle deelaspecten (zie grafiek). Ook buiten het seizoen worden overigens slechts enkele aspecten door een meerderheid (minimaal 75%) van de inwoners goed beoordeeld. Deze sterke punten zijn bereikbaarheid per OV en via de opgangen, veilig wandelen, veiligheid overdag algemeen en rustig in termen van geen geluidsoverlast van Horeca.

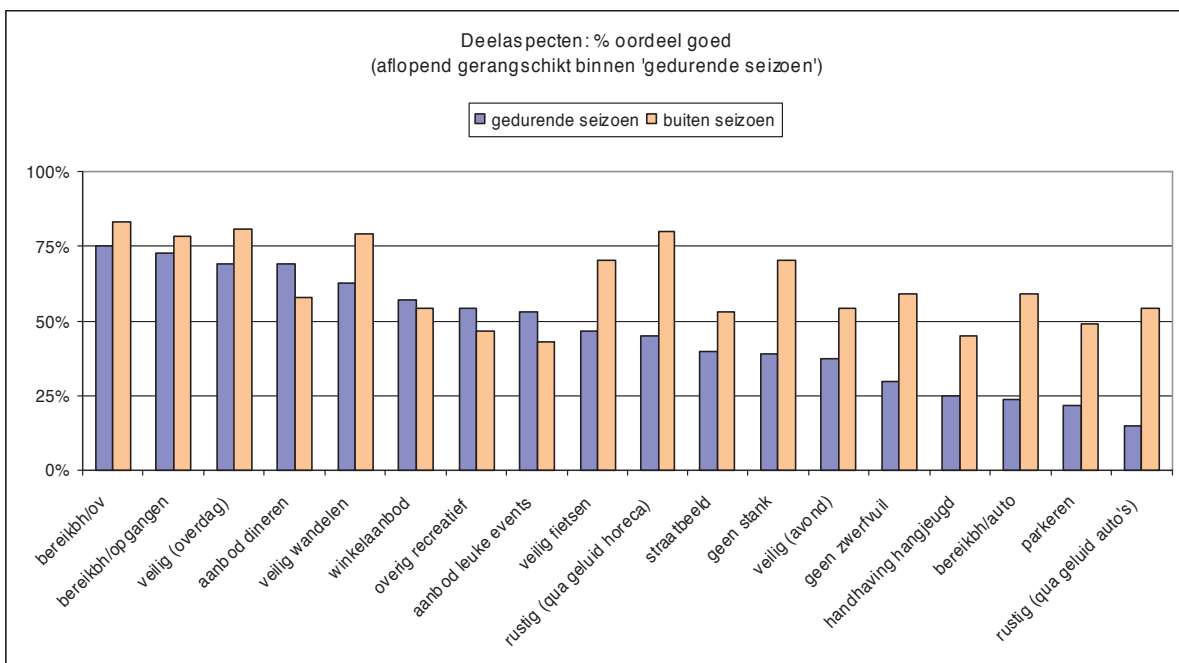
In beide seizoenen wordt een aantal aspecten door hooguit 50% van de bewoners goed beoordeeld. Deze aspecten vormen de belangrijkste punten van aandacht. Het betreft in aflopende volgorde o.b.v. de gegeven percentages oordeel 'goed':

##### Gedurende seizoen:

1. Geluidsoverlast van auto's
2. Parkeren en autobereikbaarheid
3. Handhaven overlastgevende jeugd
4. Zwerfvuil
5. Veiligheid avonduren
6. Stankoverlast
7. Straatbeeld algemeen
8. Geluidsoverlast Horeca
9. Veilig fietsen

##### Buiten het seizoen:

1. Aanbod leuke evenementen
2. Handhaven overlastgevende jeugd
3. Overig recreatief aanbod
4. Parkeren



In de beoordeling van de aspecten zijn er geen opvallende verschillen tussen mannen en vrouwen. Alleen geldt dat jongeren tot 29 jaar minder vaak dan anderen hinder aangeven van geluid van Horeca en dat zij het aanbod evenementen positiever beoordelen dan ouderen, vooral 70-plussers (65% vs. 42%).

### 3.2 Punten van overlast als omwonende

Ook kon men aangeven of er overlastpunten zijn als omwonende, dus niet zozeer als bezoeker van de Boulevard/het strand. Hierbij worden door de (n=329) mensen die binnen 250 meter woonafstand tot de Boulevard wonen de volgende punten genoemd:

#### Parkeren en verkeer

- Parkeerprobleem in de wijk (53x)
- Verkeershinder, filevorming op drukke stranddagen (44x)
- Slechte bereikbaarheid woning tijdens drukke stranddagen (14x)
- Te hard rijdend autoverkeer (10x)
- Parkeerbeleid inclusief controles (4x)
- Veel fietsen op de stoep (3x)
- Stoplichten werken niet/slecht (2x)
- Gevaarlijk oversteken
- Op 'normale dagen' is de Scheveningse slag vaak net een racecourse
- Smal trottoir Gevers Deynootweg

#### Geluidsoverlast van...

- Uitgaande jongeren 's nachts (40x)
- Rondrijdende autos met veelal harde muziek en getoeter (22x)
- Algemeen (19x)
- Strandtenten (18x)
- Motorrijders (7x)
- Scooters/motoren in de nacht (7x)
- Evenementen (5x)
- Draaiende motoren van de schoonmaakploeg
- Bezemwagen 's ochtends
- Milieudepot aan Vissershavenstraat
- Op de parkeerplaatsen tegenover Waterreus

#### Publiek en hun gedrag

- Onveilig gevoel door hangjongeren (21x)
- Wildplassers (14x)
- Vandalisme door uitgaand publiek (12x)
- Gedrag / mentaliteit andere bezoekers algemeen (9x)
- Drukte algemeen (8x)
- Allochtonen met hun gedrag tegen over vrouwen (4x)
- Beplanting langshuis kapotgemaakt (2x)

#### Kwaliteit omgeving en overig

- Hondenpoep (15x)
- Afval in de tuin (14x)
- Veel zwerfvuil op straat (14x)
- Stankoverlast van Horeca (13x)
- Scheveningen oogt armoedig en vies (4x)
- Uitlaatgassen auto's en motors (3x)
- Voor hulpdiensten slecht toegankelijk (3x)
- Volle afvalbakken (2x)
- Afvalstorting reiniging in het weekend 's avonds
- Openbaare wc geeft troep in straat
- Gebrek aan speelplaatsen voor kids
- Onrustig straatbeeld met veel borden
- Meeuwen die vuilniszakken vernielen
- Stationair draaiende busmotoren laten bij ons de ruiten trillen
- Weinig evenementen voor jongeren
- Zand na een motorrace

### 3.3 Overige positieve en negatieve punten

Ook kon men overige positieve en negatieve punten noemen. Daar waar deze meermaals werden genoemd, staan ze hieronder vermeld. De varia overige toelichtingen staan in de tekstbijlage.

#### Positief

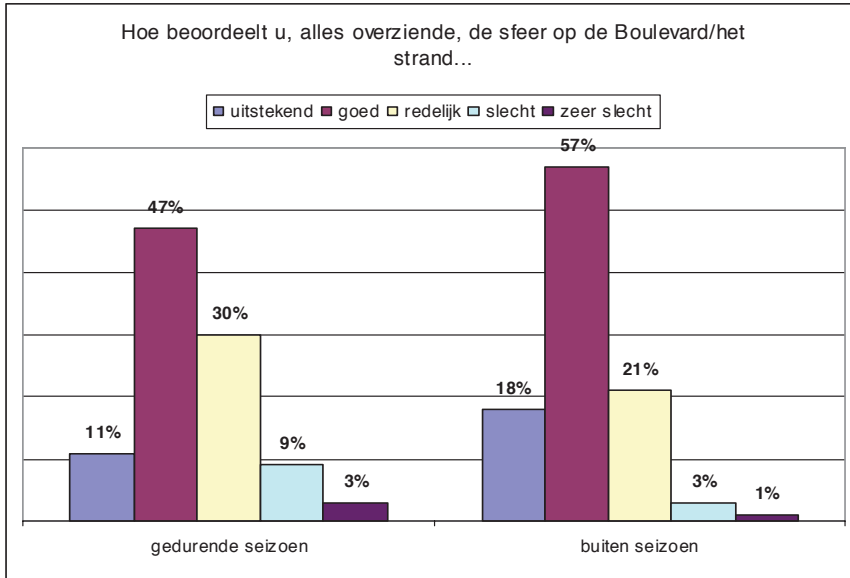
- De zee, het strand zelf (25x genoemd)
- Breed aanbod strandtenten/restaurants (25x)
- Gezellige sfeer (19x)
- Gemeente doet z'n best m.b.t. (elke dag) schoonhouden (17x)
- Strandtenten steeds gezelliger (12x)
- Uitzicht op zee (11x)
- Beelden aan Zee (9x)
- Altijd wat te beleven, lekker levendig (9x)
- Verzorgde strandtenten (8x)
- Mooi stukje strand (7x)
- Evenementen (6x)
- Vrijheid van zee en het dicht bij het strand wonen (5x)
- Strand is relatief schoon (4x)
- Winkelaanbod (4x)
- Breed strand (4x)
- Betaald parkeren (4x)
- Buiten seizoen rust (4x)
- Scheveningen 's winters op z'n mooist (4x)
- Steeds meer sportieve activiteiten/-evenementen (4x)
- Surfmogelijkheden, -school, -verhuur (3x)
- Zeilwedstrijden (3x)
- De rust die weer terug komt na de zomermaanden (3x)
- Nieuw plan voor de Boulevard is goed (3x)
- Wandelgelegenheden (2x)
- Frisse lucht (2x)
- Met auto langs boulevard rijden (2x)
- Havengebied (2x)
- Ruime openingstijden strandtenten (2x)
- Rust en natuur bij Zwarte Pad (2x)
- Schoon naaktstrand (2x)

#### Negatief

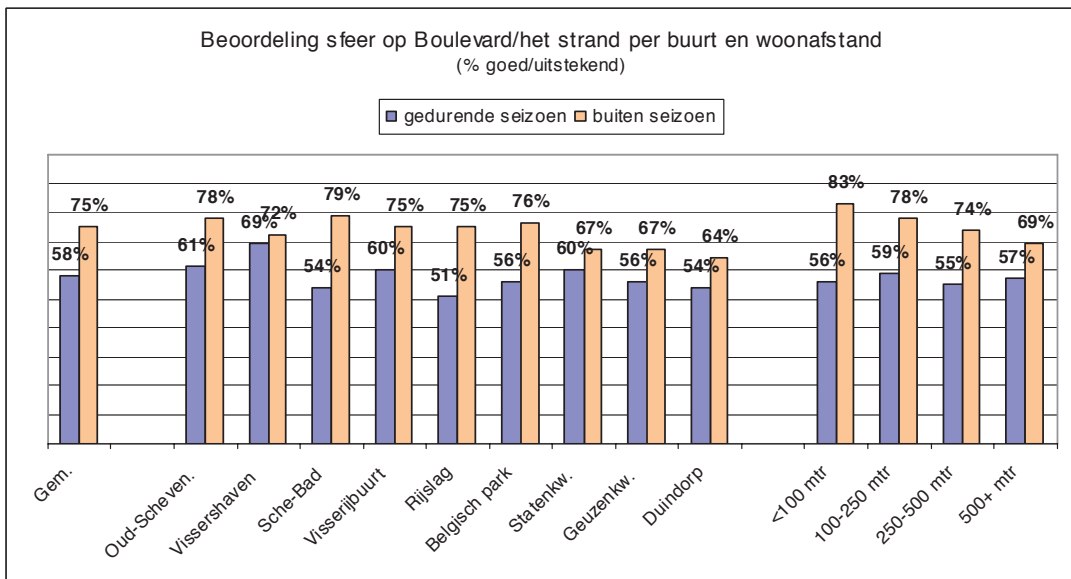
- Geen klasse, allure; slechte uitstraling (24x)
- Te veel autoverkeer (14x)
- Verkeersoverlast (14x)
- Hondenpoep (13x)
- Veel zwerfvuil (13x)
- Te veel hoogbouw (13x)
- Parkeren (13x)
- Te druk (12x)
- Slechte kwaliteit strandtenten (11x)
- Politie te weinig in de buurt (11x)
- Patatcultuur en –lucht (10x)
- Dure horeca (10x)
- Honden die ondanks verbod toch rondlopen (7x)
- Hangjongeren aanpakken (8x)
- Herrie (4x)
- Zee niet te zien door strandtenten (4x)
- Te weinig groen (4x)
- Weinig ruimte voor surfers (4x)
- Geluidsoverlast 's nachts (3x)
- Te weinig goede fietsenstallingen (3x)
- Prullenbakken vaker legen (3x)
- Teveel kermisachtige bedoelingen (2x)
- Duiven/meeuwen (2x)
- Slechte toegankelijkheid rolstoelgangers (2x)

### 3.4 Beoordeling sfeer

Ondanks de veelal sterk kritische houding op deelaspecten en de soms uitgesproken kritiek die uit eigen toelichtingen blijkt, vindt een meerderheid van de inwoners de sfeer op de Boulevard/het strand ook gedurende het seizoen goed. Althans 58% is positief, 30% vindt de sfeer redelijk en 12% oordeelt echt kritisch. Jongeren tot 29 jaar zijn overigens positiever dan de groep 50-plussers (71% vs. 51%), tussen mannen en vrouwen is geen verschil geconstateerd. Buiten het seizoen is een groter deel positief en oordeelt slechts 4% kritisch over de sfeer.



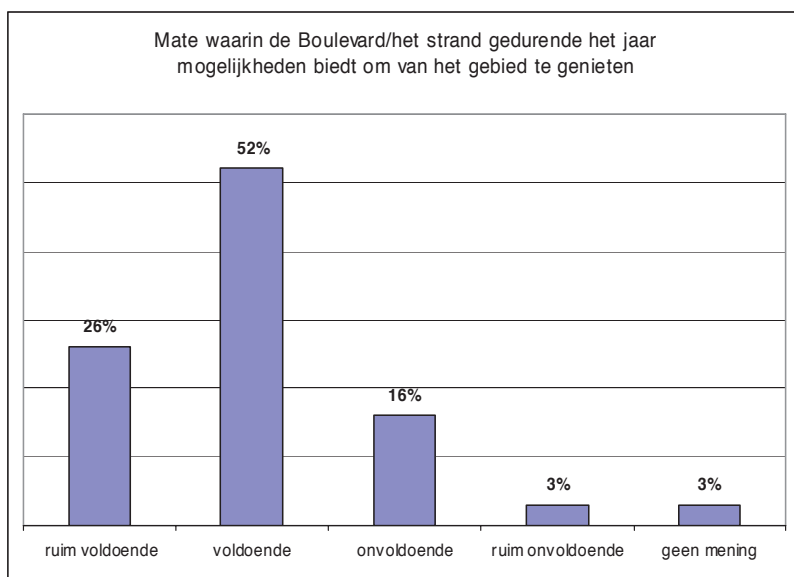
Gedurende het seizoen is men in Vissershaven het meest positief over de sfeer (69% oordeelt hier met uitstekend/goed) en in Rijslag het minst positief (51%). De woonafstand tot het strand speelt in dit verband nauwelijks een rol. Buiten het seizoen zijn mensen die dichtbij wonen wel positiever dan zij die verder weg wonen.



## 4 OVERIGE BEELDVORMING

### 4.1 Aanbod gedurende het jaar

Voor een kwart van de Scheveningers biedt de Boulevard/het strand gedurende het jaar ruim voldoende mogelijkheden om van het gebied te genieten, circa de helft vindt dit voldoende en 19% oordeelt kritisch op dit punt. Er zijn hierbij geen opvallende verschillen tussen deelgroepen inwoners.

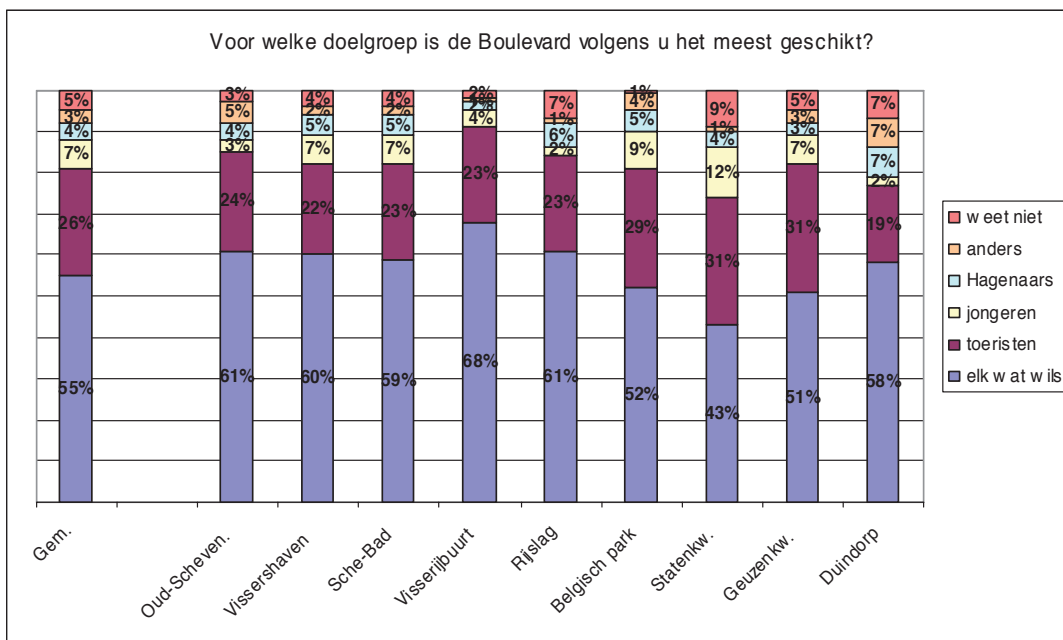


In het verlengde van bovenstaande vraag kon men aangeven welke punten men mist in het aanbod. De hierbij meermaals genoemde punten (voor overige punten, zie tekstbijlage) zijn:

- Rust (37x)
- Kwaliteit, allure (19x)
- Muziek, kunst, theater (15x)
- Meer controle / toezicht door politie (14x)
- Meer te doen in de winter: strandtenten, Kerstmarkt etc. (14x)
- Goede sfeer (11x)
- Honden uitlaatgebied (8x)
- (Grote) speeltuin voor kinderen, meer voor kinderen (7x)
- Het is voor bewoners van Scheveningen veel te druk (6x)
- Beter winkelaanbod (5x)
- Toiletten langs de boulevard (5x)
- Minder commercie (5x)
- Handhaving politie op hangjongeren (4x)
- Sfeervollere aankleding openbare ruimte (4x)
- Parkeermogelijkheden voor bewoners (3x)
- Douches op openbare strand (3x)
- Gratis parking voor bewoners van Scheveningen (3x)
- Gemoedelijkere sfeer zoals Kijkduin (3x)
- Waterrecreatie (2x)
- Minder asfalt, meer groen (2x)
- In de zomer met mijn hond wandelen (2x)
- Goede horeca tegen normale prijzen (2x)
- Graag zo min mogelijk activiteiten (2x)
- Veiligheid en rust (2x)
- Jazzfestival (2x)

### 4.2 Doelgroep

Een meerderheid (55%) van de Scheveningers vindt het aanbod van/op de Boulevard/het strand voor een brede doelgroep geschikt: ‘voor elk wat wils’. Een kwart, en in Geuzen-/Statenkwartier éénderde, is van mening dat het gebied vooral geschikt is voor toeristen. Overige doelgroepen, zoals Hagenaars, jongeren en, vooral ouderen, worden in mindere mate als de meest geschikte doelgroep genoemd.



Als overige toelichtingen zijn gegeven:

- Zou voor iedereen moeten zijn (6x genoemd)
- Voor asociaal publiek, hangjongeren (4x)
- Voor goedkoop dagjes-toerisme (3x)
- Voor 15 t/m 35 jarigen(3x)
- Voor mensen uit de binnenstad met kinderen (2x)
- Niet meer voor bewoners in elk geval! (2x)
- Voor iedereen die zich weet te gedragen (2x)
- Voor de schreeuwende massa (2x)
- Voor geestarme mensen
- Voor patatliefebbers
- Voor sporters
- Zou voor iedereen aantrekkelijk moeten zijn maar dat is niet zo!

### 4.3 Overige opmerkingen

Aan het einde van de vragenlijst kon men nog overige opmerkingen plaatsen, specifiek over de Boulevard/het strand. Deze staan als geheel in de tekstbijlage vermeld.

**contactpersoon Boog**  
**Hetty Gijzen**  
**06 190 44 474**

**ontwerp**  
**Ontwerpwerk**

**druk**  
**Drukkerij A-twee bv, Waddinxveen**



**Westeinde 51-53**  
**2512 GV Den Haag**  
**f 070 312 12 12**  
**f 070 312 12 10**  
**e info@Boog.nl**  
**www.Boog.nl**